

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
СПІВРОБІТНИКІВ, АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ДНЮ НАУКИ В УКРАЇНІ

(Суми, 18-22 квітня 2011 року)

ЧАСТИНА 3

Суми
Сумський державний університет
2011

УДК [330.34+330.336] (063)

Збірник вміщує тези доповідей науково-технічної конференції за результатами науково-дослідних робіт викладачів, співробітників, аспірантів та студентів Сумського державного університету.

Конференція зареєстрована в УкрІНТЕІ, посвідчення № 659 від 1 грудня 2010 року.

Суспільні науки. Економіка. Екологія.

© Сумський державний університет, 2011

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

доц. Козін Е.Г., студент Агаманюк Р.О.

Головною ознакою розвитку світового господарства протягом останніх років є глобалізація. Основою глобалізації виступає рух капіталу. Страховий ринок як невід'ємна складова фінансового ринку країни зазнає глобалізаційних впливів одним із найперших. Він чутливо реагує на зміни у світовому економічному середовищі й відбиває основні тенденції, які притаманні формуванню нового глобального страхового простору.

Інтенсивна глобалізація світового страхового простору настійно вимагає від національних страхових ринків адаптації до нового режиму міжнародної торгівлі страховими послугами, який визначається процесами лібералізації системи страхового нагляду та дерегулювання страхових ринків [1].

В умовах сучасних глобалізаційних та інтеграційних процесів вітчизняні страхові компанії здатні отримувати порівняльні переваги всередині галузі в результаті врахування детермінант переваг, що лежать в площині теорії порівняльних переваг.

Емпіричні дослідження виявили певну кількість детермінант конкурентоспроможності країни на світовій арені у будь-якої сфері послуг, у т. ч. у страхуванні:

- кваліфікація, здібності працівників та їхня заробітна плата;
- здатність бізнесу забезпечити співробітництво працівників з потрібними взаємодоповнюючими вміннями;
- достатня кількість обладнання для обробки даних, у т. ч. комунікаційного і комп'ютерного;
- інституційна підтримка, що надається законодавчої системою, практикою і традиціями кожної країни;
- потенційна економія від масштабу для даного розміру ринку [2].

Також успішний розвиток інтеграційних процесів на національному страховому ринку залежить від: сталості фінансового середовища господарюючих суб'єктів та населення – потенційних страхувальників; формування фінансово стійких страхових організацій; використання сучасних методів в управлінні страховими організаціями.

Важливими детермінантами порівняльної переваги є висока оперативність, відкритість і доступність інформації, готовність врахувати інтереси клієнта, мовні та ментальні переваги. Необхідно також переглядати своє позиціонування і бути готовим працювати в мінливих умовах світового ринку [3].

Для отримання значних зрушень на світовому ринку є необхідною підтримка держави. Завданням державних органів на цьому етапі – виявити всі фактори, які стимулюють розвиток страхового ринку, реалізувати їхній потенціал та послабити вплив факторів, що гальмують цей процес. До факторів, що уповільнюють розвиток страхового ринку, відносимо: відсутність чіткої цілеспрямованої державної політики в сфері розвитку страхування; фінансово-економічну нестабільність в країні; недосконалість страхового законодавства; низьку страхову культуру населення; слабкість податкових стимулів; відсутність надійних схем інвестування.

У процесі поступової інтеграції економічних відносин між країнами важливе місце посідають міжнародні страхові інститути. Страхування зовнішньоекономічних зв'язків здійснюється за посередництвом проведення різних міжнародних страхових операцій, які здійснюють такі міжнародні страхові інститути: асоціації, бюро, об'єднання, товариства, комітети, союзи, федерації [4]. Вітчизняним страховикам слід активно співпрацювати з таким організаціями, як Міжнародна асоціація страхових і перестраховувальних посередників, Міжнародна асоціація товариств взаємного страхування, Міжнародна асоціація страхових досліджень та ін.

Сьогодні важливим завданням є оцінка причин, форм і тенденцій глобалізації страхового середовища, що дозволить оптимально сформулювати напрями розвитку страхового ринку в Україні. Глибокий аналіз порівняльних переваг, що мають чи можуть мати вітчизняні страхові компанії, дозволить визначити центри необхідної концентрації зусиль, як страховика, так і держави. Адже великі зусилля потрібні для доведення національних страхових продуктів до рівня вимог страхового ринку. Саме підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній є однією з головних передумов ефективного функціонування національного страхового ринку.

Список джерел

1. Страхование дело в вопросах и ответах. Учебное пособие для студентов экономических вузов и колледжей. Серия «Учебники, учебные пособия» / По ред. Н. И. Басакова. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 1999. – с. 402 – 405.
2. Роберт Карбау. Міжнародна економіка / Пер. з англійської Романа Косодія. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2004. – с. 133 – 135.
3. Панайот Параскевопуло. Інтеграція та глобалізація у страхуванні та перестрахованні // Страхова справа. – №1 (33), 2009. – с. 40.
4. Матеріали е-Бібліотеки економіста.
Режим доступу: <http://library.if.ua/book/13/1217.html>

ЭКОНОМИКА КАК ОБЪЕКТ ТЕОРИИ ОПТИМУМА

ас. Салтикова Г.В., студентка Бардакова Е.А.

В условиях равновесия рынка достигается максимальное удовлетворение интересов как потребителей, так и производителей, что в свою очередь позволяет максимизировать экономический эффект с обеих сторон, что приближает рыночную ситуацию к оптимальной. В реальной экономике, ввиду того, что многие показатели носят вероятностный характер, наилучшее решение не обязательно совпадает с тем, которое с математической строгостью может быть признано оптимальным.

Оптимум экономический - наилучшее состояние экономической системы относительно ее целей при данных внешних и внутренних условиях. Понятие экономического оптимума предполагает исследование управленческих процессов в хозяйственных объектах разного масштаба, в т. ч. и в народном хозяйстве в целом.

С экономической точки зрения достижение оптимума в экономике невозможно без первоначального достижения приемлемого уровня благосостояния населения. Индикатором экономического благосостояния признан уровень национального дохода на душу населения.

Главным вопросом теории благосостояния в условиях рынка является экономическая оптимизация, которая понимается как максимальная производительность труда, достижимая при рациональном использовании ресурсов. В точке оптимума производительные силы сопрягаются с суммой потребностей, производственный потенциал соответствует потребительному потенциалу. Исчерпание всех производственных возможностей и насыщение потребностей всех членов общества считаются признаком оптимума.

Сбалансированность социального благосостояния и правильно выбранная экономическая стратегия ведут к достижению оптимума в экономической системе.

«Оптимум Парето» — относительный критерий эффективности (оптимальности) функционирования экономической системы, который конкретизирует состояние оптимальности в следующем принципе: это достижение ситуации, когда никто не может улучшить

свое положение без одновременного ухудшения положения кого-либо другого.

Оптимизация (от лат. *optimum* — наилучшее) - процесс нахождения экстремума (глобального максимума или минимума) определённой функции или выбора наилучшего (оптимального) варианта из множества возможных.

Проблемы оценки эффективности и оптимизации взаимосвязаны: в процессе оптимизации происходит переход от менее эффективных вариантов к более эффективным. Оптимальный же вариант является наиболее эффективным. Именно в этом смысле понимается соотношение проблем эффективности и оптимизации.

Основным фактором повышения эффективности общественного производства был и остается научно-технический прогресс, что делает очевидным исключительную важность всесторонней работы, направленной на его интенсификацию.

Эффективность является основной характеристикой результативности производства.

Факторы повышения эффективности капитальных вложений:

1. улучшение структуры капитальных вложений;
2. совершенствование проектно-сметного дела;
3. сокращение стадий инвестиционного цикла;
4. внедрение экономических методов управления инвестиционным процессом.

Сложность решения задачи нахождение народнохозяйственного (макроэкономического) оптимума в динамике обусловлена необходимостью учёта уровня удовлетворения текущих и перспективных потребностей, наличием различного рода неопределённостей (в международной обстановке, в темпах развития науки и техники, в метеорологических условиях и т.п.), несоизмеримостью показателей, характеризующих степень удовлетворения отдельных потребностей общества и т.д.

Для достижения оптимума в экономике необходимо проведение перманентных исследований возможных путей совершенствования инструментария оценки эффективности как капитальных вложений так и операционной деятельности, теоретических основ рыночного равновесия, способов оптимизации операционной деятельности.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБГРУНТУВАННЯ РІШЕННЯ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ САНАЦІЇ

доц. Плікус І.Й., студент Гльоза В.В.

В умовах розвитку та поглиблення фінансово-економічної кризи особливої уваги набувають питання пов'язані із визначенням доцільності проведення санації господарюючих суб'єктів. Проблема обґрунтування рішення щодо проведення санації є сьогодні актуальною тому, що непоодинокими є ситуації, коли починають санувати підприємство, що не має можливостей для подальшого розвитку і, навпаки, ліквідовують ті суб'єкти господарювання, які здатні за сприятливих умов відновити свою діяльність.

Сьогодні все більше вчених та практиків, зокрема, такі як О.О.Терещенко, К.В. Багацька, Н.В. Нестеренко, О.В. Серебряков у своїх працях пропонують методики для оцінки санаційної спроможності господарюючих суб'єктів. Незважаючи на наявність значної кількості методичних підходів для оцінки санаційної спроможності, на сьогодні не має чітко сформованого критерію, на основі якого можна було б однозначно прийняти рішення щодо проведення санації. Тому нашою метою є обґрунтування рішення щодо проведення санації.

Опрацювавши наявні методи і підходи, нами було узагальнено і удосконалено методику прийняття рішення щодо проведення санації на підприємстві. Дана методика представляє собою визначення інтегрального показника, отриманого за допомогою розрахунку коефіцієнтів з урахуванням галузевої класифікації підприємств. За результатами розрахунку інтегрального показника фінансовий стан підприємства може бути визначений стійким, незадовільним або критичним.

Рис. 1 – Визначення фінансового стану підприємства в залежності від значення інтегрального показника

Виходячи з отриманих результатів інтегрального показника визначається фінансовий стан підприємства (рисунок 1). Чим ближче значення показника наближається до 1, тим більш фінансово стійким є підприємство. І навпаки, чим ближче значення наближається до нуля, тим гірший фінансовий стан. При $I = 1$ досягається абсолютно стійкий

фінансовий стан, при якому банкрутство найближчим часом не загрожує. При $I = 0$ підприємство являється потенційним банкрутом.

Наступним кроком є віднесення підприємства, що аналізується, за результатами галузевої класифікації до групи перспективних, проблемних або кризових. Таким чином, з урахуванням фінансового стану та галузевої класифікації підприємств, можемо зробити висновок про обґрунтування рішення щодо проведення санації (таблиця 1).

Таблиця 1 – Прийняття рішення щодо проведення санації

Фінансовий стан	Класифікація підприємств		
	Перспективні	Проблемні	Кризові
Стойкий	Підприємство працює абсолютно успішно	Для досягнення абсолютної успішності можливе застосування антикризових заходів	X
Незадовільний	Для досягнення абсолютної успішності можливе застосування антикризових заходів	Доцільне вжиття антикризових заходів або процедури санації	З метою уникнення банкрутства терміново потрібна санація
Критичний	X	З метою уникнення банкрутства терміново потрібні санаційні заходи	При наявності санаційної спроможності терміново потрібна санація

Абсолютно успішним можна вважати підприємство, що увійшло до перспективних і має стійкий фінансовий стан. Для решти підприємств пропонуємо для покращення ліквідності, платоспроможності та ефективності діяльності на цих підприємствах вжити антикризові заходи або провести процедуру санації.

РЕТРОСПЕКТИВНЫЙ АНАЛИЗ ИСПОЛНЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА УКРАИНЫ

студент Упоров Д. В., студент Савельева Г.С.

Бюджет- схема доходов и расходов определённого лица (семьи, бизнеса, организации, государства и т. д.), устанавливаемая на определённый период времени, обычно на один год.

Государственный бюджет — важнейший финансовый [документ](#) страны. Он представляет собой совокупность финансовых смет всех ведомств, государственных служб, правительственных программ и т. д. В нём определяются потребности, подлежащие удовлетворению за счёт государственной казны, равно как указываются источники и размеры ожидаемых поступлений в государственную казну.

Рассмотрим Госбюджет Украины за 2010 год. Доходы Госбюджета Украины за 2010 составили 240,6 млрд. грн. из 254,87 млрд. грн. утверждённых.

Доходы общего фонда-207,5 из 210,1 млрд. грн. назначенных. Причинами невыполнения являются: невыполнение плановых поступлений НДС с импорта; акцизного сбора с произведенных в Украине товаров ; части чистой прибыли государственных предприятий и дивидендов на государственную долю.

Доходы специального фонда - 33,24 из 45,04 млрд. грн назначенных. Причины: непоступление НДС при совершении таможенного оформления природного газа.

Хотя по некоторым источникам специального фонда было перевыполнение утверждённого бюджета: собственных поступлений бюджетных учреждений (+8,5 млрд. грн.); средств, полученных от продажи частей установленного количества выбросов парниковых газов (Киотский протокол +1,4 млрд. грн.); налога на прибыль предприятий (0,7 млрд. грн.); сбора за загрязнение окружающей среды (+0,6 млрд. грн.); ввозной пошлины (+0,5 млрд. грн.); акцизного сбора с ввезенных на территорию Украины товаров (0,4 млрд. грн.). Также Госказначейство возместило из бюджета НДС стоимость в 40,67 млрд. грн. из 27,47 утверждённых.

Государственный долг на конец 2010 года, который составил 323,5 млрд. грн, или ориентировочно 29,7 % ВВП, увеличился за год на 96,5 млрд. грн. Затраты госбюджета составили 303,6 из 307,9 млрд. грн. назначенных. Затраты общего фонда-238,3 из 240,95 млрд. грн. назначенных. Затраты из резервного фонда-1,1 из 1,5 млрд. грн. назначенных.

Доходы местных бюджетов составили 80,5 из 74,4 млрд. грн. Налог с доходов физических лиц (основной источник доходов местного бюджета)

составил 51 млрд. грн. из 50,5 млрд. грн. Затраты местных бюджетов составили 152 млрд. грн. Также местным бюджетам предоставлены трансферты в размере 77,8 из 80,5 млрд. грн. назначенных.

По итогам выполнения государственного бюджета за 2010 год дефицит составлял 64,3 млрд. грн., в том числе по общему фонду - 30,7 млрд. грн. и по специальному фонду – 33,6 млрд. грн., или ориентировочно 5,9 % ВВП.

Вывод: для улучшения состояния госбюджета необходимо удержание предельного размера дефицита бюджета на уровне не более 4,5 % прогнозируемого годового объема ВВП; привлечения кредитов международных финансовых учреждений для реализации проектов экономического и социального развития Украины. Удержание объема государственного долга на экономически безопасном уровне (не более 40 % ВВП) путем осуществления государственных заимствований в целях обеспечения экономической и финансовой стабильности. Постепенное снижение ставки налога на прибыль предприятий и налога на добавленную стоимость (НДС). Урегулирование на законодательном уровне вопросы о легализации доходов и имущества, с которых не уплачены налоги и сборы в бюджеты и государственные целевые фонды, с целью привлечения в экономику средств теневого сектора, обеспечение создание предпосылок возвращения в Украину средств и имущества резидентов, улучшение инвестиционного климата, развития предпринимательства и укрепления взаимного доверия между государством и плательщиками налогов и сборов (обязательных платежей). Также увеличение поступлений таможенных платежей в государственный бюджет; приведением механизма предоставления государственной поддержки отечественным товаропроизводителям в соответствии с ВТО (Всемирной торговой организацией) и законодательством Европейского Союза. Запланировано снижение дефицита Пенсионного фонда и обеспечение его сбалансированности путем сокращения объема льгот по уплате страховых взносов, оптимизации максимальной величины заработной платы, с которой уплачиваются страховые взносы, и размера пенсий, поэтапный переход к единым правилам назначения пенсий.

Литература:

1. ПОСТАНОВЛЕНИЕ ВЕРХОВНОЙ РАДЫ УКРАИНЫ: Об отчёте о выполнении Закона Украины «О Государственном бюджете Украины на 2010 год»:[Электронный ресурс]:Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3128-17>
2. Опубликован проект госбюджета на 2011 год [Электронный ресурс]:Режим доступа: <http://tsn.ua/groshi/opublikovano-proekt-derzhbyudzhetu-na-2011-rik.html>

Научный руководитель: ас. Котенко Н. В.

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ КОЕФІЦІЄНТА КОРЕКТУВАННЯ ТАРИФНИХ НЕТТО-СТАВОК В БЕЗРИЗИКОВОМУ СТРАХУВАННІ

доц. Козін Е.Г., студентка Зайцева С.

Вступ. В теорії страхування «безризиковим» прийнято називати різні форми страхування життя та рентного накопичування[1]. Співробітники американського Центру астрологічних досліджень зібрали, а потім розписали по знаках зодіаку дати народження і смерті понад 60 тисяч чоловік з різних країн[2]. В табл. 1 наведено результати визначення статистично достовірного розрахунку середнього віку осіб, дні народження яких припадають на наперед визначений інтервал дат.

Таблиця 1. . Середній термін життя для знаків Зодіаку.

Знак зодіаку	Середній вік	
	Чоловіків	Жінок
Козеріг	77.5	80
Водолій	71.5	71.6
Риби	71	75
Овен	79	78
Телець	81.5	79.5
Близнюки	78	85
Рак	68	63
Лев	74	74.5
Діва	76.5	80.5
Терези	73	77
Скорпіон	62	63.5
Стрілець	68.5	72.5

Постановка задачі. Запропонувати методику визначення коефіцієнта коректування тарифних нетто-ставок в залежності від дати народження особи, яка уклала договір страхування

Результати. Використовуючи данні таблиці 1, можемо знайти середній вік життя людини за формулою середнього арифметичного. Для чоловіків середній вік становить 73.375, а для жінок 75,84166667. Але за даними перепису населення України 2000 року, середня

тривалість життя для чоловіків - 64.5, а для жінок – 73.7 [3]. Отже для визначення коефіцієнту корегування, необхідно ввести поправку на цю різницю. Розрахунок поправочного коефіцієнта розраховується за формулою 1.:

$$\hat{E}_i = \frac{\tilde{N}\hat{A}_\zeta}{\tilde{N}\hat{A}_\sigma} \quad (1)$$

де $\hat{E}_i$ - поправочний коефіцієнт;

$\tilde{N}\hat{A}_\zeta$ - зодіакальний середній вік (за даними таблиці 1);

$\tilde{N}\hat{A}_\sigma$ - середній вік українців.

Тоді можемо визначити коефіцієнт коректування нетто-ставок за формулою 2:

$$\hat{E}_s = \hat{E}_i \cdot \frac{\tilde{N}\hat{A}_\zeta}{\tilde{N}\hat{A}_s} = \frac{\tilde{N}\hat{A}_\zeta}{\tilde{N}\hat{A}_\sigma} \cdot \frac{\tilde{N}\hat{A}_\zeta}{\tilde{N}\hat{A}_s} = \frac{\tilde{N}\hat{A}_\zeta^2}{\tilde{N}\hat{A}_\sigma \cdot \tilde{N}\hat{A}_s} \quad (2)$$

де $\hat{E}_s$ - коефіцієнт коректування нетто-ставок;

$\tilde{N}\hat{A}_s$ - середній вік за таблицею 1 для і-го діапазону дат народження.

За формулою (2) можна розрахувати коректуючі коефіцієнти для всіх характерних дат народження.

В результаті проведення досліджень можна прийти до наступних висновків:

а) використовуючи коефіцієнт коректування нетто-ставок, дозволяє відмовитися від застосування таблиць смертності в актуарних розрахунках..

б) розроблено методику коректування актуарних розрахунків за датою народження особи, що укладає договір страхування.

в) коректування розрахунків збільшує нетто-ставки, що зменшує ризики страхової компанії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. БурроуК. Основы страховой статистики. – М.: Анкил, 1996. – 95 с.
2. Продолжительность жизни зависит от знака Зодиака [Електронний ресурс] Режим доступу– <http://www.kp.ru/daily/23721.5/53978/> - назва з екрану.
3. Населення України. Статистична інформація: [Електронний ресурс] Режим доступу – <http://www.gmdh.net/pop/ustat.htm> - назва з екрану.

НАДХОДЖЕННЯ ВІД ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

ас. Котенко Н.В, студент Горова В.М.

Сучасна податкова система відповідає за своїм складом та структурою податковим системам європейських країн, враховує аспекти податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій.

Податок є одним із основних елементів фінансової системи, показником можливостей держави та територіальної громади в економічному, освітньому, суспільному розрізі, що свідчить про суспільний добробут та наскільки ефективно працює економіка країни чи адміністративно-територіального утворення.

Однією з вагомих складових фіскальної системи України є податок на землю. До прийняття Податкового кодексу процедура його стягнення регламентувалася Законом України «Про плату за землю» та Земельним Кодексом. Сьогодні плата за землю є головним бюджетоутворюючим податком для лівової частки місцевих бюджетів в Україні. Проведення бюджетної реформи значно вплинуло на рівень його важливості, так як перед прийняттям лише 75% надходило до місцевих бюджетів, а зараз всі 100% коштів зараховуються до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування.

Перевагою земельного податку є його незалежність від виробничого процесу та отриманого прибутку. Земля є сталою величиною. Тобто кошти будуть надходити стабільно, при умові своєчасної сплати та контролю за цим з боку влади.

Платником податку на землю є власник землі чи землекористувач.

Плата за землю ділиться на два види - податок на землю (платять власник землі, землевласник чи землекористувач не орендар) і орендна плата (платять орендарі). Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, яка перебуває у власності або користуванні, в тому числі на умовах оренди. Ставки податку на землю визначені в Податковому Кодексі у розмірі 1% від загальної грошової оцінки ділянки. Методика грошової оцінки затверджена Кабінетом Міністрів України році та проведена в 1994 році. Ставки податку за землю, грошова оцінка яких не проведена, встановлені Податковим Кодексом.

Залежно від величини рентного доходу та місцеположення земельних ділянок відмічається значне коливання грошової оцінки гектара відповідних земельних угідь не тільки між областями та адміністративними районами, а й у середині районів чи сільськогосподарських підприємств.

Обсяг надходжень від плати за землю до місцевих бюджетів має тенденцію до зростання, але залишається низькими (в загальних доходах бюджету 2011 р. м. Суми – 11,3%, а в 2010 р.-7%). За даними управління земельних ресурсів станом на 01.12.2010 року в місті налічувалося 1686 діючих договорів оренди земельних ділянок на загальну площу 892,7397 га. До місцевого бюджету надійшло за 2010 рік 74 226,7 тис. грн. На 2011 рік заплановано укладення додаткових 92 договорів оренди земельних ділянок, орієнтовною площею 32,1 га, що дозволить збільшити надходження орендної плати на 3 400,0 тис. грн.

За рахунок надання рішенням Сумської міської ради пільг по платі за землю ряду господарюючих суб'єктів, у 2010 році міський бюджет недоотримав 6 901,6 тис. грн. земельного податку, а у 2011 році - 6 675,4 тис. грн. На наш погляд, головною причиною такого стану є неефективна система адміністрування зазначеного податку, що в першу чергу пов'язано з відсутністю адекватної, реальної та об'єктивної оцінки земельних ресурсів, на базі якої проводиться визначення розміру земельної плати

Плата за землю повинна сприяти сталому розвитку території. Найефективніший спосіб досягнення такої мети - зарахування коштів, одержаних у такий спосіб до цільового фонду місцевих бюджетів. Ці кошти повинні використовуватися для фінансування екологічних послуг з раціонального землекористування, покращення якості та продуктивності землі: захист від замулення, ерозії, нейтралізація забруднення пестицидами, нітратами, сульфатами, проведення меліоративних робіт, тощо. Повноцінне фінансове забезпечення перерахованих екологічних послуг коштами, що акумулюються у спеціальному фонді, в кінцевому підсумку призведуть до підвищення якості землі та росту її цінності для місцевої спільноти, а у результаті і ціни, що у подальшому повинна слугувати базою для обрахунку розміру податку на землю.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДОМІНАНТА В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

доц. Плікус І.Й., студент Марочко С.С.

Кризові та несприятливі умови зовнішнього та внутрішнього середовища вимагають більш ретельної оцінки впливу всіх факторів на процеси економічного розвитку та зростання. Серед таких найважливіших факторів важливе місце посідають інвестиційні операції, які не тільки визначають прогресивність та подальші напрями розвитку національної економіки, а й є ефективним та дієвим важелем антикризового управління на підприємстві. Дослідження фінансової кризи в Україні (Терещенко О., Салига С., Копилук О. та інші) показало, що в сучасних економічних умовах недостатньо боротися з кризою на підприємствах вже після того, як вона виникла: це спричиняє підвищені втрати фінансових ресурсів, часу, спричиняє низку негативних соціально-економічних наслідків тощо. В основі подолання кризових явищ має лежати ефективне антикризове управління, що дозволить вчасно попереджати розгортання криз, мінімізуючи негативні наслідки. Не дивлячись на те, що в теорії представлений широкий спектр джерел інвестицій для подолання кризових явищ (рис. 1), далеко не всі з них є доступними для вітчизняних суб'єктів господарювання, що і становить невіршену частину досліджуваної проблеми. Використання внутрішніх (власних) джерел фінансування інвестицій з метою антикризового управління має значні практичні обмеження, пов'язані, по-перше, із незадовільним фінансовим станом суб'єктів господарювання вітчизняної економіки, які спостерігалися ще до кризових умов, але були значно загострені її появою, по-друге, із незадовільним станом у сфері амортизаційної політики вітчизняних підприємств та, по-третє, значним рівнем тінізації економіки, що спричиняє суттєве зниження контролю над спрямованістю грошових потоків (прибутків) суб'єктів господарювання. Найбільш перспективним для подолання кризових явищ та управління на підприємствах в сучасних умовах є застосування зовнішніх (вітчизняних та іноземних) джерел інвестицій. Дослідження показали, що за час кризових явищ ефективність іноземних джерел інвестицій майже не змінилась, в той час як суттєво постраждала дієвість вітчизняних джерел інвестування як одних із стратегічно важливих інструментів забезпечення економічної стабільності та рівноваги. Саме тому для оперативного подолання кризи необхідно вжити заходів щодо покращення банківського кредитування, державного субсидювання, інвестиційного лізингу (останнє вирішить проблему як фінансового забезпечення, так і технічного переоснащення тощо) та ін.

Джерела фінансування капітальних вкладень					
Внутрішні (власні)		Нерозподілений прибуток	Переваги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оперативність використання 2. Податкові пільги 3. Висока міра моніторингу 	
		Амортизація			
		Сальдо позареалізаційних доходів			
		Виторг від списання надходжень активів	Недоліки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заморожування коштів 2. Зниження рівня ліквідності 3. Відсутність зовнішнього контролю 4. Допоміжні витрати на консалтинг 5. Низький коефіцієнт оборотності капіталу (втрачена вигода) 	
		Імобілізація залишкових поточних активів			
	Статутний капітал (акціонерний капітал)				
Зовнішні	Вітчизняні	Довготерміновий банківський кредит	Переваги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ефект фінансового левериджу 2. Скорочення термінів реалізації проекту 3. Наявність зовнішнього контролю 4. Можливість реструктуризації боргу 5. Розподіл ризиків 	
		Державні субсидії			
		Емісія цінних паперів			
		Прямі інвестиції	Недоліки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залежність (боргова) від кредитора 2. Можливість втрати частини власності (застави) 3. Послаблення менеджменту 4. Часткове обмеження самостійності 	
		Інвестиційний лізинг			
		Цільовий державний кредит			
	Іноземні		Прямі інвестиції	Переваги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Більш високий захист від інфляції 2. Високий ступінь контролю 3. Фінансування високих технологій 4. Захист з боку держави 5. Високий рівень страхування
			Портфельні іноземні інвестиції		
			Технічна допомога (гранти)		
			Кредити іноземних банків	Недоліки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Важкий та довгий період залучення 2. Необхідність гарантій 3. Висока вартість 4. Високі витрати на ТЕО
		Позички міжнародних фінансових інституцій			

Рис. 1 – Характеристика основних джерел фінансування

На сучасному етапі мають бути створені відповідні умови, які б забезпечили спочатку ефективне залучення та використання зовнішніх джерел фінансування інвестицій, а в подальшому, на основі накопичення фінансових ресурсів та покращення фінансового стану суб'єктів господарювання, формування міцної бази внутрішніх (власних) джерел фінансування. Ефективне вирішення цих питань буде запорукою подолання кризових явищ та зростання економіки.

ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

студентка Костюченко К.М.

Грошово-кредитна система України — важлива сфера національної економіки, де в останні роки відбуваються радикальні зміни. Корінним чином змінюється кредитна система, запроваджуються нові форми кредитування і розрахунків, іншими стають взаємовідносини між банками і їх клієнтами, складаються нові пропорції між фінансами і кредитом. На фоні активного розвитку товарних і фінансових ринків роль грошей різко зростає. Ситуація перехідної економіки, формування ринку вимагають пошуку нових форм грошово-кредитних відносин.

Актуальність цього питання полягає в тому, що кредит, як відомо, є основною статтею вкладень комерційних банків, до того ж він є чи не найризикованішою банківською операцією, яка привела до банкрутства не один банк. Кредитування, як будь-який інший процес, не є сталим, а постійно змінюється, модернізується, а тому дослідження вдосконалення кредитного процесу є також важливим з точки зору розробки і впровадження на практиці нових способів надання та погашення позик.

Згадаємо, що для діяльності банків, як і будь-яких інших підприємницьких структур, властива ризиковість здійснення активних операцій. Це зумовлює в свою чергу необхідність урахування ризиків і управління ними, а також постійне вдосконалення всього механізму діяльності банку, зокрема і у кредитній сфері з метою зменшення збитків від реалізації ризиків.

Сама природа кредитної діяльності банку, що передбачає отримання доходу в результаті зміни кон'юнктури ринку, динаміки процентних ставок, валютних курсів, в певній мірі пов'язана з ризиком. Разом з тим, чим більший ризик бере на себе банк, тим вищі повинні бути його доходи. Ось чому банки повинні використовувати різні способи страхування ризиків, диференціювати їх, тобто враховувати розподіл їх по різним видам банківської діяльності, а також систематично здійснювати контроль за дотриманням нормативів, порядком надання кредитів, за станом фінансів позичальника і при необхідності приймати профілактичні міри для зниження ризиків. Саме для цього банк повинен мати добре забезпечену інформаційну базу, досвідчених економістів, котрі можуть відслідкувати поведінку позичальників, правильно оцінювати економічну кон'юнктуру ринку в регіоні і систематично здійснювати економічний аналіз процесів, що відбуваються.

Проаналізувавши основні підходи провідних фахівців банківського менеджменту стосовно визначення поняття "банківський ризик" і дослідивши його економічну сутність, можна зробити такі висновки:

1. Ризиком пронизана вся банківська діяльність, незалежно від того, чи здійснюються при цьому будь-які дії, чи ні. Банки приречені працювати в умовах ризику і їхнє головне завдання реалізувати успішні альтернативи розвитку подій (операцій).

2. Численні дослідження показали, що ризик виникає в умовах невизначеності, коли немає вичерпної інформації про умови прийняття рішень. Тобто, невизначеність є середовищем виникнення ризику, і для банку важливо визначити її ступінь.

3. Тільки за багатоваріантності майбутнього, наявності елементів непередбачуваності можна вести мову про наявність ризику. Іншими словами, ризик виникає тоді, коли існує альтернативність вибору. Вибір варіантів залежить від суб'єктивних уподобань і схильності банку до ризику.

4. Встановивши рівень невизначеності і обравши допустимі альтернативи, потрібно оцінити вірогідність настання очікуваних подій, оскільки вірогідність є мірилом ризику. В оцінках бажано керуватися статистичними методами, але дуже важливо (іноді єдино можливо) оцінювати вірогідність експертним шляхом.

5. Оцінивши вірогідність настання події, можна визначити величину її вартісної оцінки. Але зазначимо, що не завжди вірогідна оцінка підтверджується реаліями банківського бізнесу.

6. Якість управлінського рішення проявляється в кінцевій реалізації події, при цьому результативність може бути така: комерційний банк отримає негативний результат, тобто збиток або втрату можливостей, або позитивний результат, тобто прибуток. Також банківська операція може закінчитися з нульовою результативністю – банк покrije свої збитки, але при цьому додатково нічого не заробить.

Система грошово-кредитних ризиків повинна забезпечити вирішення основних завдань:

- оптимізувати співвідношення потенційних можливостей, ризиків, розміру капіталу і темпів зростання банку;
- реалізовувати системний підхід до оцінки і управління ризиками;
- співвідносити ризики і потенційні можливості для досягнення якнайкращих результатів;
- складати найважливішу частину процесу ухвалення управлінських рішень;
- покращувати керування банком за допомогою створення адекватної структури контролю.

Науковий керівник: Котенко Н.В.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

доц. Плікус І.Й., студент Олійник О.В.

На сучасному етапі розвитку у зв'язку з фінансовою кризою проблема банкрутства є досить актуальною для суб'єктів господарювання. Такі процеси трансформації економіки призводять до докорінних змін як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі функціонування підприємств. Банкрутство в умовах ринкової економіки є наслідком незадовільного управління підприємством, нехтування впливу різноманітних чинників макро- і мікросередовища.

Сьогодні для України проблема збитковості та банкрутства і надалі залишається надзвичайно актуальною. Адже в умовах кризового стану економіки загалом, більшість підприємств працює збитково, а також є велика частка тих, що знаходяться на межі банкрутства або на стадії порушення справ про банкрутство боржників їх кредиторами у суді.

Вирішення даної проблеми повинно базуватися на досконалому вивченні законодавства України, а також перейнятті досвіду розвинутих країн світу, що досягли значних успіхів у даному питанні.

Процедура банкрутства передбачає стандартний набір процедур в різних країнах світу: причини для порушення справи про банкрутство, критерії неспроможності, судова інстанція, зовнішнє управління, особливості санаційних процедур та особливості ліквідаційних процедур.

Проаналізувавши дані етапи справи, було виявлено, що розбіжність між Україною та рядом країн зосереджені саме в критеріях неспроможності, особливостях санаційних процедур та особливостях ліквідаційних процедур. Відобразимо ці відмінності в таблиці 1.

Таблиця 1 - Відмінності окремих етапів процедури банкрутства в різних країнах світу

Країна	Критерії неспроможності	Особливості санаційних процедур	Особливості ліквідаційних
--------	-------------------------	---------------------------------	---------------------------

			процедур
Україна	Неспроможність задоволення вимог кредиторів протягом 3-ох місяців на суму 300 мінімальних розмірів заробітної плати	Заходи з попередження визнання боржника банкрутом, можливість часткового задоволення вимог кредиторів і застосування мирової угоди	Задоволення вимог кредиторів відповідно до реєстру вимог через формування та реалізацію ліквідаційної маси, яка складається з майна боржника
Росія	Несплата боргових зобов'язань у розмірі 500 мінімальних ставок протягом 3-х місяців	Застосування різних заходів з попередження банкрутства, надання фінансової допомоги, можливість написання мирової угоди	Відчуження всіх видів майна, призначених для ведення підприємницької діяльності, з метою погашення кредиторської заборгованості
Болгарія	Невиконання зобов'язань протягом 60-ти днів	Санаційні процедури	Реалізація майна боржника здійснюється через спеціалізовану торговельну мережу
Польща	Стійка несплата боргових зобов'язань	Мирова угода в результаті погоджувальної процедури як спосіб санації	Перетворення майна боржника в кошти, а потім їх розподіл між кредиторами
Італія	Нездатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями	Погодження з кредиторами під гарантію майна	Повністю задовольняються інтереси кредиторів без надання боржнику фінансової допомоги, гарантій з боку держави

Таким чином переймаючи досвід передових країн світу та удосконалюючи власне законодавство, дана проблема України поступово повинна відійти на другий план.

САНАЦІЯ БАЛАНСУ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

доц. Плікус І.Й., студент Пащенко О.І.

Чимало вітчизняних суб'єктів господарювання, що опинилися у скрутному фінансовому становищі, постають перед проблемою пошуку коштів, необхідних для здійснення антикризових відновлювальних інвестицій.

Одним із ефективних способів сприяння пошуку джерел фінансування є санація балансу, яка передбачає раціоналізацію його структури. Під санацією балансу слід розуміти комплекс заходів антикризового менеджменту, в результаті якого досягається оптимізація величини і структури активів і пасивів підприємства.

Основними заходами санації активу підприємства є: продаж окремих низькорентабельних підрозділів, довгострокових інвестицій та зайвих основних засобів іншим підприємствам; аудит виробничих запасів та реалізація понаднормативних надлишків; стягнення дебіторської заборгованості з метою прискорення оборотності коштів.

Санація пасивів підприємства передбачає покриття збитків минулих років і створення необхідних резервних фондів за рахунок отриманого санаційного прибутку, а також зменшення частки поточної заборгованості. Основними заходами санування пасивів слід назвати: зменшення статутного капіталу підприємства, конверсія боргу у власність, пролонгація строків повернення позикових коштів.

Для покриття збитків минулих років необхідним є створення санаційного прибутку, що утворюється в результаті зменшення статутного фонду підприємства, добровільних виплат власників його корпоративних прав або у разі списання кредитором боржникам своїх вимог. Санація балансу за рахунок санаційного прибутку доцільна лише тоді, коли вичерпано решта можливостей покриття балансових збитків. Підприємство, якому загрожує банкрутство, має значну поточну заборгованість. Для зменшення такого ризику необхідно повернути кредиторам борги або ж реструктурувати їх. Способами реструктуризації заборгованості підприємства можуть бути: звільнення від сплати боргу за надання пакету акцій підприємства; взаємозалік заборгованості; оплата боргів банківським векселем тощо.

Всі перераховані заходи потребують активної взаємодії підприємства з своїми кредиторами та фінансово-банківськими установами. Отже, санацію балансу не слід розглядати як відокремлений і самодостатній захід. Санування балансу має бути одним з перших етапів антикризової програми.

ОПТИМІЗАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

ас. Салтикова Г.В., студентка Скобенко М.В.

У сучасних умовах при ухваленні інвестиційних рішень необхідно вміти адекватно оцінювати і швидко реагувати на зміни зовнішніх і внутрішніх умов господарювання.

В умовах структурної перебудови економіки України виключно велике значення має активізація інвестиційної діяльності. Результати фундаментальних досліджень українських і зарубіжних учених однозначно свідчать про те, що процеси економічного зростання пояснюються об'ємом і темпами зростання інвестицій, їх структурою та якісними характеристиками.

Спектр практичних завдань планування і проектування, для вирішення яких необхідна оптимізація, досить широкий. Значний вплив на вибір моделі і методів оптимізації надає специфіка завдань. Основою є правильне поєднання і використання накопиченого досвіду вирішення практичних завдань оптимізації, процесів планування і проектування та відповідних теоретичних уявлень про те, як це повинно виконуватися.

Оптимізаційний підхід сформувався як наукова течія, що поставила своєю метою виведення сутнісних характеристик існуючого способу виробництва з базових положень оптимізаційних конструкцій.

Переваги оптимізаційних методів незаперечні, а їх вживання в широкому колі областей виявляється вже зараз вельми ефективним, але сказати те ж саме про оптимізаційний підхід при вирішенні загальних народногосподарських завдань важко. І справа полягає саме в методологічних проблемах.

Одним з можливих напрямів вдосконалення існуючого інструментарію оптимізаційних розрахунків в сфері інвестування є адаптація до сучасних умов досвіду вітчизняної школи в частині застосування нормативу ефективності Ен. За допомогою Ен локальні технічні рішення узгоджуються з єдиним народногосподарським оптимумом, тому відхилення фактичної ефективності фондів від загального нормативу вказують на напрями вирішення найважливіших питань перспективного планування.

Але все ж таки варто відмітити, що шанси оптимізаційного підходу до вирішення довгострокових завдань невеликі, оскільки він має досить вузькі кордони. Можна заперечити, що чим обмеженіший підхід, тим він більш конструктивний. Проте таке твердження вірне по відношенню до теорії, але не до підходу. Як відомо, вже давно висловлювалася думка, що оптимізація лише тоді знаходить справжню цінність, коли окреслюється коло практичних завдань, які краще всього вирішуються з її допомогою. В той же час

виявилось, що спроби оптимізації на макрорівні натрапляють на нездоланні перешкоди, що не дозволяють, зокрема, окреслити певну область допустимих планів. Перш за все, впливає інерційність реальної економіки: поточні рішення, що приймаються, найчастіше виявляються зумовленими. Така зумовленість – результат існування раніше створених господарських структур, які прагнуть продовжувати свою діяльність і розширювати її – у значній мірі незалежно від того, наскільки таке рішення «ефективне» з будь-якої «зовнішньої» точки зору. У результаті виявляє свою практичну неспроможність одна з базових для оптимізаційного підходу тез – про необхідність припинення функціонування неефективних структур незалежно від об'єму засобів, витрачених на їх створення. Структури, що отримали життя, стають повноправними учасниками всіх реальних процесів, і будь-яка їх перебудова неможлива без їх активної участі.

Оптимізація на основі математичних побудов недостатня для довгострокового управління народним господарством. Таке управління можна здійснити лише за допомогою соціального механізму, який регламентує процеси формування нових господарських та інституційних структур.

Імовірно, доведеться визнати: оптимізації піддається лише те, що робиться регулярно (а не один раз) за схожих умов, або те, відносно чого є досить повна інформація або ж повністю зрозуміле теоретичне уявлення. Що ж до рішень, які стосуються унікальних об'єктів, то в них оптимізація не використовується; не можна навіть запропонувати задовільну дефініцію: яке рішення приймати за оптимальне, так що не існує і процедури, яка б для кожного варіанту рішення визначала, оптимальний він чи ні. Зазначене зовсім не означає, що сфера застосування оптимізаційних методів вузька; навпаки, вона надзвичайно широка і обмеженість підходу зовсім не перешкода.

Отже, оптимізація інвестиційних рішень і вибір кращого з декількох варіантів є одним з найбільш важливих етапів ухвалення цих рішень. Як відомо, лише оптимальний варіант з приведених є ефективнішим. Також варто відмітити, що навіть виходячи з багатьох переваг оптимізаційного підходу в різних областях (утворює досить повну систему поглядів на функціонування господарства, є новим рівнем строгості до економічної теорії, формує пропозиції з приводу вирішення дуже багатьох завдань), він має значні недоліки. Таким недоліком, перш за все, є певна суперечність проблеми побудови критерію оптимізації на народногосподарському рівні. Тобто оптимізація на основі математичних побудов не достатня для довгострокового управління народним господарством (на макрорівні). Для цього управління необхідно застосовувати інші методи або підходи в економічній теорії.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ОПТИМУМ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

ас. Салтикова А.В, студентка Сургучова О.С.

Велика частина економічної теорії спрямована на те, щоб з'ясувати, яким чином індивід або група індивідів може досягнути оптимального положення. Спроби досягти оптимуму зазвичай обмежуються рідкістю благ і ресурсів (індивіди обмежені власними прибутками), і тому мова завжди йде про "умовний оптимум при даних обмеженнях", тобто про найкращу ситуацію, яка може бути досягнута з урахуванням існуючих обмежень.

Сутність держави розкривається та реалізується в її взаємодії із суспільством. Нині держава виконує наступні функції: 1) політичну; 2) соціальну; 3) міжнародну; 4) економічну.

Усі функції держави тісно взаємопов'язані. Але економічна функція є найважливішою, тому що низька ефективність використання економічного потенціалу перешкоджає реалізації інших суспільних функцій.

Економічну функцію держави можна поділити на п'ять напрямків:

1. Забезпечення економіки необхідною кількістю грошей (держава здійснює грошово-кредитну політику).

2. Формування правових засад функціонування економіки (держава визначає правовий статус окремих форм власності, визначає обов'язки підприємств перед державою і т.д.).

3. Усунення від ринкового саморегулювання (держава здійснює захист конкуренції, формує інформаційну інфраструктуру ринку, здійснює стабілізаційну політику).

4. Перерозподіл доходів (ефективний розподіл ресурсів ще не означає найбільш ефективного розподілу доходів членів суспільства. Для зменшення нерівності в доходах держава здійснює їх перерозподіл у формі трансфертних платежів (стипендії, пенсії, виплати по безробіттю та соціальному страхуванню).

5. Забезпечення людей обов'язковими товарами.

Система державного регулювання економіки ґрунтується на взаємоузгодженні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у економічному обігу держави з метою досягнення максимальної

ефективності за умов їх обмеженості. Система має три складові частини:

1. Прогнозування;
2. Макроекономічне планування, або економічне програмування (в Україні здійснюється у формі розробки та реалізації Державної програми економічного і соціального розвитку України (ДПЕСРУ).
3. Програмно-цільове планування.

Державні регіональні програми — комплекс заходів місцевих органів державної влади та управління щодо вирішення найбільш актуальних проблем соціально-економічного розвитку регіону. Вони дають можливість найповніше узгодити територіальні та галузеві інтереси, створити реальні умови для зближення рівнів виробництва і споживання основних товарів широкого споживання в усіх регіонах. Базою прогнозування соціально-економічного розвитку регіону є система кількісних показників, що ґрунтується на державних соціальних стандартах і нормативах забезпеченості населення. Основні фактори, що обумовлюють процес розробки прогнозів соціально-економічного розвитку регіону: соціально-демографічний стан; природно-кліматичні умови; національно-етнічні особливості території; рівень розвитку соціальної інфраструктури у міських та сільських поселеннях; кількісні характеристики розвитку соціальної інфраструктури у розвинених країнах світу та у провідних областях України. В Україні сьогодні діє програма соціально-економічного розвитку Карпатського регіону. Підготовлені програми соціально-економічного розвитку Полісся, Поділля, Причорноморського та Придніпровського регіонів. Схвалені Кабінетом Міністрів України заходи регіональних програм автоматично стають складовими державної програми економічного і соціального розвитку України.

Запровадження стратегічного планування регіонального розвитку в Україні потребує вдосконалення теоретико-методологічної бази на основі аналізу зарубіжного і вітчизняного досвіду, що дозволить вирішити низку актуальних проблем. Необхідно зосередитись на вдосконаленні механізмів реалізації регіональних стратегій, що мають бути побудованими на основі оптимізації взаємодії місцевої влади, суб'єктів господарювання та населення регіонів.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

студент **Нужна А.В.**

Фіскальна політика зумовлює використання можливостей уряду формувати податки і витратити кошти державного бюджету для регулювання рівня ділової активності і розв'язання різноманітних соціальних проблем, тобто це система регулювання, пов'язана з урядовими видатками і податками. Основним важелем фіскальної політики держави є зміна структури податків і, насамперед зміна податкових ставок згідно з метою уряду. Проведення фіскальної політики - прерогатива законодавчих органів влади країни, оскільки якраз вони контролюють оподаткування і витрати коштів з нього.

Фіскальна політика — це урядовий вплив на економіку через оподаткування, формування обсягу і структури державних витрат з метою забезпечення належного рівня зайнятості, запобігання й обмеження інфляції та згубного впливу циклічних коливань. Вона є головною складовою фінансової політики та дуже важливою ланкою економічної політики. Термін "фіскальна" походить від латинського «fiscus», що в перекладі означає "державна казна".

Різні аспекти проблеми фіскальної політики висвітлені у роботах С.Гриневич, О.Бадрака, Т.Грицюк, Д. Нікітенка, С.Юрія, О.М. Жовтанецький, В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, С.О. Маслюченко, та ін. Однак вирішення проблеми підвищення ефективності фіскальної політики, усунення наявних недоліків фіскального механізму вимагає подальших досліджень в даній сфері.

Метою дослідження є розглянути ефективність фіскальної політики та проблеми її реалізації в сучасних умовах, в яких розвивається економіка України.

Оптимальна фіскальна політика передбачає вибір такого набору фіскальних важелів, які дозволяють сформувати дохідну частину бюджету у необхідному обсязі та не спровокують неконтрольоване зростання рівня державного боргу як частки національного доходу.

Аналізуючи проведення фіскальної політики у трансформаційний період, необхідно враховувати як базові принципи макроекономіки, так і зазначені особливості перехідної економіки України. За таких умов надто важко визначитись із напрямом фіскальної політики. Кожне прийняте рішення на рівні держави не завжди досягає мікрорівня або досягає в деформованій формі. Рекомендації фахівців Світового банку, Міжнародного валютного

фонду та інших міжнародних організацій не досягають ефекту внаслідок значних відмінностей економіки України від розвинутих країн.

Розрізняють такі види фіскальної політики: дискреційну, стимулюючу, стримуючу та стабілізаційну, які використовують з урахуванням стану економіки країни. Це не означає, що для перехідної економіки можна використати одну з цих фіскальних політик. Навпаки, специфіка економіки України вимагає пошуку власної моделі фіскальної політики.

Інструментами фіскальної політики є регулювання видатків держави, податкових надходжень та платоспроможності населення. Застосування цих інструментів повинно враховувати реальний стан економіки, оскільки вплив фіскальної політики на сукупний попит чи на сукупну пропозицію може мати непрогнозовані наслідки.

Для забезпечення максимальної ефективності перетворень у податковій сфері національної економіки мають бути комплексно оцінені всі фактори ефективності головного податкового документу країни – Податкового кодексу України.

Щодо нововведень ПКУ, то все залежить від мети його прийняття. Якщо метою цього документа було спрощення адміністрування податків та зборів, спрощення обліку та визначення об'єктів оподаткування, дотримання балансу прав держави та громадянина, досягнення економічного зростання країни і зменшення можливостей ухилення від оподаткування, то ПКУ можна вважати провальним. А якщо за мету ставилося поповнення бюджету в найкоротші терміни, незважаючи на методи, з можливістю викачування з нього коштів для «своїх» підприємств, тоді нововведення Кодексу цілком позитивні (для тих, хто ставив таку мету).

Підводячи підсумки щодо ефективності фіскальної політики слід сказати, що реалізація фіскальної політики у періоди економічних змін вимагає врахування не тільки базових принципів макроекономіки, але і причини трансформаційних змін, а також пріоритети фіскальної політики на певному етапі розвитку економіки держави. Такі вимоги надто ускладнюють визначення напрямів фіскальної політики, оскільки кожне рішення, прийняте на макрорівні, не завжди може досягти мікрорівня у невикривленій формі. Для України складність вибору і дотримання єдиного вектора фіскальної політики зумовлена необхідністю враховувати рекомендації Світового банку та МВФ, фахівці яких дають рекомендації з урахуванням досвіду економічно розвинених країн, без уваги до специфіки становлення і розвитку української державності. Застосування інструментів фіскальної політики повинно враховувати реальний стан економіки, оскільки в протилежному випадку наслідки змін у фіскальній політиці будуть не прогнозовані не тільки у довгостроковому, але і у короткостроковому періоді.

Забезпечити підвищення ефективності реалізації фіскальної політики можна, врахувавши особливості розвитку економіки України, зокрема наступні:

1. Вагомий вплив політичної компоненти на прийняття економічних рішень, несформованість більшості державних інститутів, що зумовлено руйнуванням старої державної системи та повільною розбудовою нової.

2. Неефективна приватизація, яка не сприяла формуванню ефективного власника, створенню корпорацій на зразок західних, що поставило у глухий кут розвиток фондового ринку та вимагає від держави значних витрат на підтримку реального сектора економіки.

3. Домінування старих стереотипів командно-адміністративної економіки, низький рівень фіскальної культури, що робить реакцію економічних суб'єктів на зміни у фіскальній політиці непередбачуваною та такою, яка не відповідає загальновідомим макроекономічним моделям.

4. Бідність населення, яка виключає ймовірність формування заощаджень і обмежує можливість збільшення запасів національного капіталу.

Розвиток економіки в 2011 в основному, буде залежати оздоровлення внутрішніх фінансових ринків, стабілізації курсу національної валюти, підвищення конкурентоспроможності української економіки та зростання світової економіки. Також з огляду на існування проблем та ризиків для стабілізації та відновлення економічного зростання, а також з метою запобігання продовженню негативних тенденцій в країні досить важливим прийняття нового Податкового кодексу, наслідки якого будемо спостерігати невдовзі.

Таким чином, реалізація фіскальної політики в Україні буде ефективною тоді, коли її розробка буде здійснюватися з урахуванням необхідності узгодження податкової політики, особливостей національного розвитку, поточної економічної ситуації та довгострокової стратегії розвитку держави.

Науковий керівник: доцент Кобушко І.М.

СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

асп. Шишова Ю.Г., студент Ведмідь Н.

Нині через загострення екологічної кризи перед світовою спільнотою в цілому і Україною зокрема виникла необхідність пошуку нових підходів до управління економікою і екологією. Одним з таких підходів може стати запровадження екологічної економіки. Ефективним інструментом запровадження екологічної економіки є екологічні податки та збори, що є платою за користування послугами природи. Згідно з Податковим Кодексом в Україні від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI в Україні введено в дію загальнодержавний екологічний податок, до цього діяв Збір за забруднення навколишнього середовища. Розробниками кодексу проголошено ідею зміни рівня ресурсних платежів відповідно до світових тенденцій посткризового періоду з метою впливу на раціональне використання природних ресурсів та вдосконалення технологій виробництва. Однак зазначене реалізовано тільки частково. Проаналізуємо недоліки екологічного оподаткування в Україні та досвід зарубіжних країн у вирішенні аналогічних проблем.

Проблеми екологічного оподаткування в Україні досліджені в працях Каченка О.Л., Яндиганова Я.Я., Гірусова Е.В., Шимової О.С., Андрєєва Н.Н., Маслюківської О.П., Данилишина О.Л., Борисової В.А., Левандівського О.Т., Христенка С.І. та інших.

Одним з головних недоліків нового екоподатку є необґрунтованість більшості податкових ставок на користування природними ресурсами. Наприклад, згідно з Податковим Кодексом наднизькими є ставки за використання підземних та поверхневих вод (0,2—0,4 грн. /куб), тоді як у Європі подібні ставки на два-три порядки вищі. Також встановлено низькі ставки плати за мінеральні води для промислового розливу – нижче 1% від їх вартості, тоді як у Росії та Казахстані це 6 та 10% відповідно (втрати бюджету через це перевищують 100 млн. грн.).

Також у новому Податковому Кодексі наявне істотне спрощення формул, за якими розраховується більшість видів екоподатку, за рахунок відсутності коригуючих коефіцієнтів, що застосовувалися раніше (наприклад, коефіцієнтів, що встановлюються в залежності від чисельності мешканців населеного пункту, господарського значення, кількості екологічно небезпечних підприємств). Таке спрощення має негативний аспект – усі подібні коефіцієнти було враховано у величині відповідних ставок екологічного податку, при чому у своєму максимальному значенні. Отже, платники отримали одномоментне підвищення ставок у середньому в 4 – 5

разів, і різні за рівнем екологічного забруднення регіони отримали однакові обсяги платежів. А тому поліпшення екологічності місцевих виробництв втратило свою актуальність. Подібної схеми нарахування немає в жодній з європейських країн. Наприклад, в Нідерландах для кожного підприємства і для кожного регіону застосовуються індивідуальні схеми нарахування податку в залежності від значень екологічних показників.

На сьогодні в Податковому кодексі відсутні будь-які вимоги щодо застосування понадлімітового коефіцієнта при розрахунку екологічного податку суб'єктам господарської діяльності, які здійснюють скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти та розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях або на об'єктах. В той же час у Великобританії діє стійка система штрафних санкцій за перевищення подібних лімітів, передбачених місцевим податковим законодавством, при чому однією з них є позбавлення підприємства ліцензії.

Разом з тим, в Перехідних положеннях Податкового кодексу передбачене поетапне введення ставок екологічного податку, а саме: за податковими зобов'язаннями з екологічного податку, що виникли з 1 січня 2011 року до 31 грудня 2012 року ставки податку становлять 50% ставки, вказаної в Податковому Кодексі, з 1 січня до 31 грудня 2013 року — 75%, і тільки з 1 січня 2014 року — 100%. Подібну тарифну схему варто було б застосовувати до окремих підприємств, які не мають фінансової можливості сплачувати податки у повному обсязі або не можуть швидко змінити стару виробничу технологію та устаткування на екологічно ефективні. Наприклад, це актуально для гірничо-добувних підприємств східних регіонів України.

Отже, для підвищення впливу екологічного податку на екологізацію економіки необхідно: встановити відповідні вимогам часу ставки податків; єдину базу оподаткування, індивідуальні системи обчислення суми податку; розробити чітку систему відповідальності за несплату податків та створення загроз екологічній безпеці держави; розробити систему стимуляції сплати екологічного податку та ведення екологічно ефективного господарства, до таких засобів заохочення можна віднести субсидії, певні податкові пільги після зменшення підприємством навантаження на навколишнє середовище; запровадити депозитні компенсаційні системи. Також варто розробити ефективну схему розподілу отриманих від екологічного оподаткування доходів державного бюджету: з їх допомогою можна не тільки поліпшити екологічну ситуацію в країні, а й створити нові робочі місця, зменшити податки на працю.

Наведені пропозиції сприятимуть, на нашу думку, забезпеченню результативного функціонування механізму екологічного оподаткування в Україні, що не тільки позитивно вплине на екологічну безпеку країни, а й поліпшить загальну економічну ситуацію в державі.

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

студент *Власенко М.А.*

Ефективність лізингових операцій визначається впливом великої кількості взаємопов'язаних об'єктивних та суб'єктивних чинників, які необхідно враховувати як на рівні головних суб'єктів лізингової діяльності – лізиноогодержувача та лізингодавця, так і на рівні держави.

У свій час фінансово-лізинговий дім банку «Україна» запропонував здійснювати оцінку лізингового проекту в цілому, використовуючи таку нерівність:

$$Сліз = \sum \frac{Чп_i}{K^n ліз} \quad (1)$$

де Сліз – вартість об'єкта лізингу;

Чп_і – чистий прибуток і-того періоду;

Кліз – лізинговий коефіцієнт;

n – строк лізингу;

i – періоди лізингового договору (i = 1, 2, ..., n).

Чистий прибуток (ЧП) визначається на основі «Балансу грошових надходжень і витрат», який розробляється у бізнес-плані під час підготовки лізингового проекту.

Нерівність показує ефективність лізингового проекту. Якщо значення Кліз перетворює нерівність у рівність (гранична ефективність лізингового проекту), то в даному випадку необхідно враховувати ступінь ризику реалізації проекту, тобто укласти з лізингодержувачем додатковий заставний договір.

Оцінка ефективності лізингового проекту лише на основі нерівності є недостатньою.

Серед основних показників ефективності лізингових операцій виділяють:

- Зіставлення вартості майна за умов його купівлі в кредит з його вартістю за умов лізингової угоди;
- Розрахунок варіантів ставок фінансування угоди;

- Зіставлення надходжень виручки від експлуатації об'єкта лізингу у власника даного майна з надходженнями від використання його за умов лізингу і деякі інші .

Порівняння вартості майна, що здається в лізинг, із його вартістю під час купівлі в кредит, дозволяє сторонам майбутньої угоди враховувати поряд з умовами надання кредиту і податкової пільги, які можуть бути отримані як лізингодавцем, так і лізингоодержувачем. У цьому випадку розрахунок можна провести за такими формулами:

$$V_{кр} = VT + \frac{Pn}{P_{под.}} - P_{кр.ам.}, \quad (2)$$

де $V_{кр}$ – вартість купівлі на умовах кредиту;

VT – вартість товару;

Pn - платежі за процентами;

$P_{под.}$ – прибутковий податок;

$P_{кр.ам.}$ – податковий кредит на прискорену амортизацію.

$$V_{ліз} = \frac{Pл - (P_{кр.ін.} + З) * T}{P_{под.}} + ЗВ, \quad (3)$$

де $V_{ліз}$ – вартість за лізингом;

$Pл$ – щорічні платежі за лізинговою угодою;

$P_{кр.ін.}$ – податковий кредит на інвестиції;

$З$ – знижки лізингоодержувача;

T – строк дії лізингового договору;

$P_{под.}$ – прибутковий податок;

$ЗВ$ – залишкова вартість об'єкта лізингу.

Також у зарубіжній практиці широко застосовується еквівалент купівельної ціни лізингу (ЕКЦ) – це ставки платежів та втрачених податкових знижок до купівельної ціни майна.

Коли постає питання про вибір, що економніше – лізинг чи купівля, рекомендується крок за кроком з допомогою показника чистої теперішньої вартості робити порівняльний аналіз. Без цих аналітичних прийомів у вивченні варіантів суб'єкти лізингових операцій можуть втратити велику суму грошей.

Науковий керівник: доцент Савченко К.В.

ОЦІНКА ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ

студент Гльоза В.В.

Актуальність дослідження обумовлена нестачею фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування, що перешкоджає їм ефективно виконувати покладені на них функції.

Для оцінки ефективності справляння місцевих податків і зборів та фінансової незалежності місцевого самоврядування у вітчизняних літературних джерелах найчастіше використовують показник їх фактичних надходжень до місцевих бюджетів.

Наведені на рисунку 1 статистичні дані свідчать, що місцеві податки і збори не відіграють вагомої фінансової ролі у формуванні фінансових ресурсів місцевого самоврядування. Так, питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів зменшилася з 2,74% у 1999 р. до 0,51% у 2009 р. (у той же час питома вага в податкових надходженнях становила 4,02% та 1,29% відповідно). Вищезазначені цифри вказують про мінімальний вплив локальних податкових платежів на регіональний розвиток.

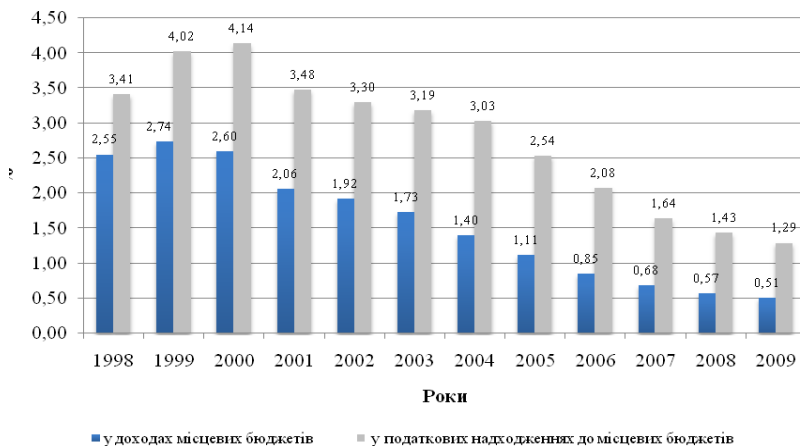

Рисунок 1 – Питома вага місцевих податків і зборів за період 1998–2009 рр., %

Низька фіскальна роль місцевих податків та зборів підтверджується тим, що основними джерелами податкових надходжень місцевих бюджетів упродовж досліджуваного періоду були податок з доходів фізичних осіб, питома вага якого в 2009 р. становила 74,96%, плата за землю (14,15%), а також низка інших загальнодержавних податкових платежів. Зазначені цифри говорять про критичний стан фінансового забезпечення місцевого самоврядування, що негативно позначається на рівні виконання конституційно закріплених за ними обов'язків та якості наданих суспільних послуг.

Така ситуація говорить про недостатність власної дохідної бази місцевих бюджетів, а особливо бази місцевого оподаткування і підтверджує вище зроблені нами висновки. Таким чином, фіскальна ефективність місцевих податків є низькою та має тенденцію до зменшення.

Такий стан певною мірою суперечить одному з основних принципів місцевого самоврядування, зафіксованих в Європейській хартії про місцеве самоврядування, Конституції і законах України, а саме принципу правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності місцевого самоврядування.

Видається більш логічним, коли основу фінансової бази місцевого самоврядування складатимуть доходи з власних джерел, що повністю відповідатиме згаданому вище принципу. Лише за цієї умови місцеве самоврядування реально відповідатиме суті терміну, і будь-який вплив на нього, втручання в його справи стане можливим виключно у випадках і межах, визначених законом.

Беручи до уваги незначні обсяги надходжень від окремих місцевих податків і зборів, справляння більшості з них, особливо у сільській місцевості, є економічно невиправданим і недоцільним.

Таким чином, сучасна система оподаткування місцевими податками і зборами в Україні, насамперед, не відповідає загальноновизнаним у світовій практиці критеріям самодостатності та економічної доцільності.

Науковий керівник: асистент Захаркіна Л.С.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

доц. **Боронос В.Г.**, студент **Дудкіна А.Ю.**

На сучасному етапі розвитку нашої держави актуальним є питання фінансової стійкості місцевих бюджетів. Фінансова стійкість території є якісною характеристикою її фінансової спроможності, яка забезпечується на основі фінансової достатності та дієздатності. Вона відображає спроможність місцевих органів влади виконувати покладені на них завдання відповідно до чинного законодавства.

На сьогоднішній день не існує єдиної думки щодо визначення поняття «фінансова стійкість території». Значна кількість економістів трактують його виходячи із поняття «фінансова стійкість підприємства». У зв'язку з цим погляди вчених доцільно об'єднати за такими напрямками:

1) фінансова стійкість території з позиції збалансованості доходів та витрат (А. Кавінов, В. Єдрінова, Т. Дороніна, С. Халява).

2) фінансова стійкість території з точки зору можливості забезпечувати розвиток у довгостроковій перспективі і при цьому протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам (О. Герасименко та Б. Карпінський).

3) фінансова стійкість території з погляду її фінансової незалежності та самостійності (А. Поддєрьогін, Л. Наумова, Н. Сабітова).

Згідно підходів до тлумачення фінансової стійкості регіону можна зробити висновки, що вона характеризується стабільністю фінансового забезпечення регіонального розвитку.

Кошти місцевих бюджетів складають значну частку у джерелах фінансових ресурсів регіонів. Саме з цієї причини багато науковців фінансову стійкість регіону найчастіше пов'язують з фінансовою стійкістю місцевого бюджету.

Рівень стійкості місцевого бюджету визначається обсягом коштів необхідних для забезпечення мінімальних бюджетних видатків. Саме кошти, передбачені в бюджеті для фінансування конституційно гарантованих заходів щодо життєзабезпечення населення називають мінімальними бюджетними видатками.

Отже, фінансова стійкість місцевого бюджету може бути розглянута як стан доходів і видатків бюджету, їх структура і динаміка, які надають можливість органам місцевої влади повно, незалежно від інших бюджетних рівнів і своєчасно виконувати покладені на них зобов'язань.

Для оцінки фінансової стійкості бюджету території цілком доцільно використовувати методики і показники, які розроблені для аналізу бюджетів Російської Федерації, але при цьому їх потрібно адаптувати до бюджетної системи нашої країни. Найбільш прийнятним і повним для України є метод, запропонований російським вченим Г.Б. Поляком. Але для більшої точності доцільно розраховувати ще низку різних коефіцієнтів, основними з яких є:

- 1) коефіцієнт співвідношення регулюючих і власних бюджетних доходів;
- 2) коефіцієнт автономії;
- 3) коефіцієнт бюджетної результативності регіону;
- 4) коефіцієнт бюджетної заборгованості;
- 5) коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення та інші.

Проводячи розрахунки по цій методиці використовуються такі основні поняття: власні доходи бюджету, регулюючі доходи бюджету, мінімальні витрати бюджету, загальна сума бюджетних видатків.

Фінансова стійкість бюджету певної території може знаходитися в абсолютно стійкому, нормальному, нестійкому та критичному станах. Розрахунок стану фінансової стійкості бюджету території наведено нижче у таблиці (табл. 1)

Таблиця 1. Формули для розрахунку відповідного стану фінансової стійкості бюджету

Показник	Формули для розрахунку
Абсолютно стійкий стан	$BT < ДВ+ДЗ$
Нормальний стан	$BT = ДВ+ДЗ$
Нестійкий стан	$BT = ДВ+ДЗ+Двир$
Кризовий стан	$BT > ДВ+ДЗ+Двир$

де, BT – обсяг видатків, що враховуються при визначенні трансфертів;

$ДВ$ – обсяг власних доходів бюджету;

$ДЗ$ – обсяг закріплених доходів бюджету;

$Двир$ – обсяг доходів вирівнювання.

Отже, фінансова стійкість території є таким станом доходів і видатків місцевих бюджетів, який забезпечує виконання органами державної влади, покладених на них обов'язків. Також фінансова стійкість території може розглядатися з позиції збалансованості доходів та витрат місцевих бюджетів, з погляду фінансова незалежності та самостійності території, а також з точки зору можливості забезпечувати розвиток регіону у довгостроковій перспективі.

На сучасному етапі не сформовано єдиного підходу щодо оцінки фінансової стійкості регіону. Методики, які існують на сьогодні, розроблені переважно за кордоном, а зокрема в Росії, а тому не зовсім підходять для використання в нашій країні, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

ПЕРСПЕКТИВИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

студентка Тімошова О.Є.

Формування грошово-кредитної політики ставить ряд вимог перед банківською системою та грошовим ринком. зокрема до банківської системи вони такі:

- наявність дворівневої (або більше) банківської системи, в якій на першому рівні функціонує центральний банк із монопольним правом емісії банкнот і монет, а також правом самостійно розробляти й реалізовувати грошово-кредитну політику;
- забезпечення юридичної та фактичної незалежності центрального банку від органів виконавчої і законодавчої влади;
- законодавче закріплення за центральним банком статусу резервної структури банківської системи в цілому з наданням йому права регулювати резервні фонди банків другого рівня;
- формування широко розгалуженої мережі банківських установ, яка б задовольняла попит усіх суб'єктів господарювання на кредитні кошти;
- наявність системи державного регулювання банківської діяльності та пруденційного нагляду за банками;
- забезпечення високого рівня довіри всіх верств населення до банківської системи в цілому і кожного банку зокрема;

До другої складової інституційної основи грошово-кредитної політики – грошового ринку – теж ставляться певні вимоги. а саме:

- забезпечення високого рівня структуризації грошового ринку й успішного функціонування всіх його складових, у тому числі кредитного ринку із сегментами ринку грошей та ринку капіталу;
- забезпечення вільного переміщення грошей, рівного доступу в будь-який сектор грошового ринку всіх суб'єктів господарювання (у тому числі й банківських установ), формування реального співвідношення між попитом і пропозицією в кожному із секторів грошового ринку та реального зв'язку між відповідними ціновими індикаторами;
- забезпечення активної зовнішньоекономічної діяльності, вільного конвертування національної грошової одиниці;

Інституційна основа грошово-кредитної політики в Україні ще не в усьому відповідає вимогам європейських та світових стандартів – вона перебуває у стані перманентного формування. Першою складовою інституційної основи грошово-кредитної політики – банківські системи, більшість наукових пошуків стосується вивчення тієї чи іншої сфери

діяльності банків, їх активних і пасивних операцій, розвитку нових банківських послуг і значно рідше предметом досліджень є банківська система в цілому.

У країнах із розвинутою економікою проблеми функціонування центрального банку, вдосконалення його структури, статусу, функцій, операцій, форм і методів роботи повсякчас перебувають у полі зору економістів, фінансистів, банкірів. Над цими питаннями працюють спеціально створені науково-дослідні установи, які проводять постійний моніторинг ефективності механізмів та інструментів грошово-кредитного регулювання економіки центральним банком. Періодично також вносять певні корективи у банківське законодавство. У вітчизняній науковій літературі порівняно небагато досліджень, присвячених проблемам становлення і розвитку Національного банку України як центрального банку держави. А проте саме від його юридичного статусу, спроможності забезпечити ефективне регулювання банківської діяльності, законодавчої та фактичної незалежності від органів влади при виробленні та реалізації грошово-кредитної політики великою мірою залежить успішність економічного розвитку України.

Для успішності реалізації грошово-кредитної політики на другому рівні банківської системи повинна функціонувати широка мережа банківських установ, котрі б охоплювали всі регіони країни і надавали максимально широкий спектр банківських послуг як юридичним, так і фізичним особам. Саме за існування такої мережі центральний банк спроможний досягати найвищої ефективності у грошово-кредитному регулюванні економіки країни.

Серед найважливіших проблем розвитку банківської системи банкіри та науковці вбачають недостатню спеціалізацію банків, концентрацію та монополізм у банківській системі, її неготовність забезпечити реальне економічне зростання необхідними ресурсами, прийнятими за ціною і термінами, низький (порівняно зі стандартами економічно розвинутих країн) рівень капіталізації банків, недостатню прозорість банківської діяльності, тощо. Однією з найважливіших проблем розвитку вітчизняної банківської системи є також її нераціональна територіальна структура.

Потребує комплексного й глибокого вивчення стан і розвиток другої складової інституційної основи грошово-кредитної політики – грошового ринку. Аналіз вимог, які висуваються до цього ринку, дає підстави для висновку, що в Україні він ще не повною мірою відповідає світовим стандартам.

Усі ці проблеми потребують нових теоретичних досліджень, пошук шляхів їх практичного вирішення і, головне, - комплексного підходу до забезпечення такого розвитку інституційної основи грошово-кредитної

політики, який давав би змогу Національному банку України на кожному етапі грошово-кредитного регулювання економіки досягати ще кращих результатів.

*Науковий керівник: асп. **Боронос Д.В.***

РОЗВИТОК ПОЗАБЮДЖЕТНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

студент Шкурко Ю.І.

На сучасному етапі свого розвитку людство відчуває глобальну кризу у всіх сферах своєї діяльності - екологічній, соціальній, демографічній і економічній. Особливо гостро заявили про себе екологічні проблеми, пов'язані з раціональним використанням природно-ресурсного потенціалу і забрудненням навколишнього середовища.

Реалізація ефективної екологічної політики потребує залучення значних обсягів фінансових ресурсів і створення адекватного сучасним умовам фінансово-економічного механізму державного регулювання у сфері охорони довкілля. За оцінками фахівців, для дотримання норм екологічної безпеки необхідно щороку витрачати не менше ніж 3-7% ВВП. В Україні цей показник значно менший, тому оптимізація та пошук додаткових джерел фінансування природоохоронних заходів залишається однією із найактуальніших проблем сьогодення.

Згідно з чинним законодавством в Україні фінансування екологічних проектів відбувається за рахунок Державного та місцевих бюджетів, кредитів та позик фінансових установ, фондів охорони навколишнього природного середовища всіх рівнів, власних коштів підприємств, добровільних пожертв донорів (у т. ч. грантів міжнародних організацій), а також власних коштів громади, що залучаються на благодійних засадах.

З 1992 р. в Україні було створено систему позабюджетних державних цільових фондів охорони навколишнього природного середовища на загальнодержавному та місцевому рівнях, але з 1998 р. вони включені у склад відповідних бюджетів. Такий порядок функціонування системи бюджетних Державного та місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища не сприяє ефективній діяльності в галузі охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів. Невикористані кошти цих фондів наприкінці року перераховуються в загальні доходи відповідних бюджетів і значна їх частина використовується не за цільовим призначенням. При цьому наявність коштів на охорону довкілля завжди залишається під сумнівом.

Одним із шляхів розв'язання даних проблем є реорганізація екологічних фондів, а саме створення позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, головною метою яких є концентрація коштів для цільового фінансування природоохоронних заходів. При цьому передбачається, що кошти фондів охорони навколишнього природного

середовища повинні не підміняти, а доповнювати бюджетні кошти і кошти, що виділяються для цієї мети підприємствами-користувачами.

Перспективним напрямом залучення інвестицій у природоохоронну діяльність може бути створення автономного, незалежного від держбюджету централізованого фінансування природоохоронної діяльності в особі Національного екологічного фонду як головної позабюджетної фінансової інституції в природоохоронній діяльності. Мета його – мобілізація фінансових інвестицій для виконання значних за обсягами екологічних державних та регіональних програм. Створення такого фонду в Україні уже розглядалося, однак відповідний законопроект у 2006 р. було відхилено.

Поряд із цим необхідно залучати нові нетрадиційні позабюджетні ринкові джерела фінансування інвестицій у природоохоронну діяльність. До них відносяться екологічний лізинг та екологічне венчурне фінансування, які досі недостатньо відпрацьовані на економічному просторі України і носять дискусійний характер. Так, наприклад, відсутність відповідної законодавчої та інформаційної бази для вітчизняних та зарубіжних інвесторів, відпрацьованих оптимальних фінансових лізингових схем у сфері охорони довкілля, слабкий ринок вітчизняного кредитного капіталу стримують розвиток екологічного лізингу в Україні.

Але існує ще й інше джерело фінансування екологічних програм України – впровадження в життя базових елементів Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотського Протоколу до неї. Це джерело є незадіяним повною мірою, по-перше, внаслідок недостатньо розробленої нормативно-правової бази та відсутності державної програми зі зниження викидів парникових газів, а також відповідних регіональних планів заходів. Серед інших проблем виділяють також неналежне витрачання коштів, отриманих в рамках міжнародної торгівлі квотами. Гроші мають спрямовуватися на проекти зі скорочення майбутніх викидів, однак нерідко реальне використання екологічно важливого фінансування приховується. Крім цього, важливою проблемою є низька інформованість керівників промислових підприємств та місцевих органів влади щодо можливостей залучення коштів через проекти спільного впровадження.

Отже, сьогодні актуальною проблемою, яка вимагає негайного вирішення, є фінансування екологічних програм та природоохоронних заходів. Оптимізація фінансової діяльності у сфері охорони довкілля, пошук та запровадження нетрадиційних позабюджетних джерел фінансування природоохоронної діяльності є одним із вагомих чинників зменшення забруднення навколишнього середовища, збереження існуючих природних ресурсів та забезпечення сталого розвитку країни.

*Науковий керівник: ас. **Борнос Д.В.***

САНАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ЗАХОДІВ ВИВЕДЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА З ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

доц. Боронос В.Г., студент Лісогуб С. О.

Останнім часом в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості фінансово неспроможних підприємств. Так, в 2007 році частка збиткових підприємств складала 32,5%, в 2008 – 38,9%, в 2009 – 47,2%. В останні роки тенденція не змінюється і кількість таких підприємств значно збільшується. Як наслідок, найбільша кількість позовних заяв до арбітражних судів надходить у зв'язку із банкрутством підприємств. Водночас банкрутство підприємства та його ліквідація означають не тільки збитки для його акціонерів, кредиторів, виробничих партнерів, споживачів продукції, а й зменшення податкових надходжень у бюджет, збільшення рівня безробіття, що в свою чергу може стати одним із чинників макроекономічної дестабілізації. Суттєвим є те, що за умов санації (оздоровлення) чи реструктуризації ці підприємства можуть розрахуватися з боргами і успішно функціонувати далі. В зв'язку з цим набуває актуальності проблема санації як системи заходів по виведенню господарюючого суб'єкта з фінансової кризи.

Санація – це система заходів, здійснюваних під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом і його ліквідації, а її результати спрямовані на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника та задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і зміну організаційно-правової й виробничої структури боржника.

Умовами санації можуть бути:

- випуск нових акцій або облігацій для залучення грошового капіталу;
- збільшення банківських кредитів і надання урядових субсидій;
- зменшення процентних виплат на облігації, випущені підприємством, та відстрочка їх погашення;
- реструктуризація короткострокової заборгованості в довгострокову; ліквідація нерентабельного підприємства і

створення на його базі нового; зміна форми власності підприємства;

- структурна перебудова виробництва, у тому числі можливість переходу на випуск більш рентабельної продукції, поділ, злиття або створення дочірніх підприємств; зміна ринків збуту;
- зміна сировинної бази; інші заходи, спрямовані на оздоровлення фінансове неспроможного підприємства.

За кордоном санація має велику популярність. У пам'ятку світова фінансова криза 1998 року, коли англійський банк із двохсотлітньою історією Barings (один із найстаріших і найбільших у світі) був, по суті, розорений, але голландська фінансова група ING провела процедуру санації Barings. У результаті банк не втратив жодного клієнта й утворився новий конгломерат ING Barings, що успішно працює в усьому світі. Це стало можливим завдяки проведеній санації, яка активно застосовується у світовій практиці.

Та чи завжди санація є найкращим варіантом? Очевидно, що коли у підприємства, яке ліквідується, немає господаря або інвестора, здатного погасити його борги, інвестувати в розвиток виробництва та послуг, то банкрутство – оптимальний вихід зі становища. Але якщо об'єкт банкрутства є стратегічно важливим для держави об'єктом чи місто утворюючим підприємством або ж у нього знайшовся господар чи інвестор, готовий витягнути його з фінансової кризи, то оптимальною залишається процедура санації.

Санація - це підтримка підприємства, що гине, і тому вона набагато краща за банкрутство. Якщо ж є інвестор, санація - єдиний вихід, і в такому разі інвестор потребує законодавчої та державної підтримки. Є лише дві причини, з яких банкрутство залишається єдиним виходом для підприємства, — це низькоякісний менеджмент або продукція, на яку немає попиту. У решті випадків санація краща, ніж банкрутство.

Нажаль, в Україні процедура санації недостатньо розвинена. Причинами цього є низка проблем. По-перше, це недосконале законодавство, по-друге, важко знайти інвестора, по-третє, часто кредитори не погоджуються зачекати, поки сановане підприємство зможе розрахуватися з ними.

Головним висновком є те, що в Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості порушених справ про банкрутство, і тому є ймовірність, що багато підприємств можуть бути ліквідовані. Тому треба вживати певні заходи для того, щоб запобігти в якійсь-то мірі розповсюдженню цієї проблеми.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РИНКОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

ас. Салтикова А.В., студентка Руденко А.А.

Перехід України до ринкової моделі господарювання безпосередньо пов'язаний з формуванням нової ідеології інвестиційного процесу. Якщо раніше інвестиційний процес практично монополюно регламентувався і здійснювався державою, то в сучасних умовах в інвестиційній діяльності все зростаючу роль набувають приватні фізичні та юридичні особи, а також такі суб'єкти ринкової інфраструктури як комерційні і спеціалізовані банки, фінансові компанії, консультаційні фірми і т.д.

Інвестиційні механізми здавна привертати увагу економістів у силу того, що вкладення капіталів - це дуже відповідальне економічне рішення з найбільш віддаленим і погано прогнозованим кінцевим результатом, від якого залежать і чисто підприємницькі приватні результати, і загальний стан і розвиток національної економіки.

Інвестиційний механізм являє собою цілеспрямовано створену сукупність методів і форм, джерел інвестицій, інструментів і важелів впливу на відтворювальний процес на макро-і мікрорівнях в інтересах розширення діючого виробництва або авансування новостворюваного виробництва.

Інвестиційний механізм включає в себе наступні структурні складові:

- мотиваційний блок;
- ресурсне забезпечення;
- правове та методичне забезпечення;
- організаційне забезпечення.

Мотиваційний блок забезпечує взаємодію конкретного інвестиційного механізму із зовнішнім по відношенню до нього економічним і соціальним середовищем, з відповідними економічними та господарськими механізмами.

Мотиваційний блок включає в себе дослідження, послідовне уточнення і деталізацію (до рівня локальних цілей або підцілей) усіх тих мотивів діяльності та економічних очікувань, якими керуються потенційні інвестори при визначенні об'єктів докладання своїх ресурсів.

Ресурсне забезпечення передбачає дослідження видів та аналізу можливих напрямків отримання інвестиційних ресурсів.

Правове та методичне забезпечення і регулювання розглядаються як інституційні рамки, які регламентують інвестиційну діяльність.

Організаційне забезпечення інвестиційної діяльності включає в себе створення необхідних організаційних структур, що забезпечують дії з ініціювання, розвитку і контролю за досягненням поставлених цілей. Планування та управління займають особливе місце в інвестиційних механізмах здійснення різноманітних проєктів, забезпечуючи проведення детальних розрахунків руху інвестиційних ресурсів, формування потоків готівки, аналізу фінансового стану, оцінку та реалізацію заходів щодо підвищення ефективності та стійкості інвестиційної діяльності.

Необхідними і взаємопов'язаними умовами ведення інвестиційної діяльності в ринковій економіці є: наявність вільного капіталу (ресурсів) у потенційного інвестора; бажання інвестора розмістити вільний капітал на прийнятних умовах (прибутковість, ризик) в окремих секторах економіки; наявність прибуткових секторів економіки що динамічно розвиваються; правові умови, що сприяють ефективному розміщенню і руху капіталу в прямому (інвестування) і оберненому (вивезення, присвоєння, розподіл прибутку) напрямках.

Сторонами, що забезпечують етапи інвестиційної діяльності, є:

- інвестори;
- інвестиційні посередники;
- одержувачі (реципієнти) інвестицій;
- держава та її окремі регіони;
- місцеві органи самоврядування.

Перераховані сторони діють на різних етапах інвестиційного процесу, переслідують різноспрямовані цілі, які відображають власні специфічні інтереси, що обумовлює багатовимірність інвестиційного процесу. Основним рушійним мотивом цілеспрямованої діяльності сторін, що беруть участь в інвестиційному процесі, в ринкових умовах є можливість збільшення сукупної вартості та отримання суб'єктами інвестиційної діяльності на цій основі підприємницьких результатів у своїх конкретно-прикладних сферах діяльності. Інтереси держави та її інститутів полягають у розширенні бази оподаткування та отриманні великих фінансових коштів для вирішення державних завдань. Тільки при збігу в довгостроковій перспективі інтересів усіх суб'єктів по всіх чотирьох вищенаведених складових інвестиційного механізму можливо пожвавлення інвестиційних процесів.

Для забезпечення такого узгодження необхідно виявлення і точна структуризація інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності, формування необхідного балансу інтересів і закріплення його в інституціональних нормах. Локальну мету економічного механізму інвестиційного процесу в

цьому випадку можна сформулювати як зниження можливого чи очікуваного протиріччя економічних інтересів всіх суб'єктів.

ДИНАМІЧНА КОМПРОМІСНА ТЕОРІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

доц. Рубанов П.М., студентка Романцова Ю.С.

На сьогоднішній день не існує принципово універсальних рішень щодо формування структури капіталу та пошуку оптимального співвідношення власного та позикового капіталу. Тому дослідження оптимальної структури капіталу, як важливого чинника підвищення ефективності функціонування підприємств, набуває особливої актуальності.

Разом з тим, існує ряд теоретичних концепцій, які частково розкривають підходи до формування оптимальної структури капіталу компанії. До статичних теорій структури капіталу в основному відносять: традиційну теорію, теорію Модільяні-Міллера і компромісну теорію. Серед динамічних теорій виділяють концепцію ієрархій, концепцію протиріччя інтересів формування структури капіталу (теорії асиметричної інформації; теорії сигналізування; теорії агентських витрат та теорії корпоративного контролю) та динамічну компромісну теорію.

Значної популярності серед концепцій набула динамічна компромісна теорія управління структурою капіталу підприємства, котра виникла через необхідність дослідження питань, які не ставила перед собою статична компромісна теорія та для врахування підходів теорії порядку фінансування і теорії пристосування до ринку.

Динамічна компромісна теорія досліджує фактичну структуру капіталу компанії, її співвідношення з оптимальною структурою, причини її зміни, швидкість і напрямок цієї зміни, а також сам процес пристосування структури капіталу до оптимальної і детермінанти, що на неї впливають.

На відміну від статистичних теорій, динамічна компромісна теорія враховує трансакційні витрати, котрі притаманні процесу рекапіталізації. Якщо враховувати трансакційні витрати, то може виявитися, що для компаній у яких вони є високими, буде вигідніше та дешевше не змінювати власний капітал, навіть якщо структура капіталу не оптимальна протягом відносно тривалого періоду.

Згідно цієї теорії пошук цільового значення частки власного капіталу здійснюється виключно на основі податкових вигод боргу та

очікуваних витрат банкрутства.

Окрім цього, теорія акцентує увагу на витратах зміни фінансового важеля, що в свою чергу дає змогу вловити динаміку зміни структури капіталу компанії.

Динамічна компромісна теорія стверджує, що компанії все ж таки схильні приймати стратегічні рішення щодо випуску або викупу боргу, в зв'язку з чим здійснюється згладжування випадкових змін власного капіталу при зміні прибутковості. Досліджуючи фінансову поведінку компанії, теорія характеризує її, як часткове пристосуванням до довгострокових фінансових цілей. Отже, швидкість пристосування залежить від притаманних компанії характеристик і, таким чином, може змінюватися від компанії до компанії з часом.

Динамічне пристосування власного капіталу також залежить від інституціональних рамок, в котрих знаходиться компанія. Таким чином, розвиненість фінансового ринку, ефективність правової системи та кращий захист прав акціонерів позитивно впливає на швидкість пристосування власного капіталу до оптимальної структури.

На основі цієї теорії стає можливим проведення оцінки швидкості пристосування структури капіталу до оптимальної та одночасно визначення детермінантів цієї швидкості. В свою чергу, швидкість пристосування залежить від абсолютної різниці між поточним та цільовим рівнем власного капіталу, перспективами росту компанії та її розміром. Отже, в рамках динамічної компромісної теорії досліджуються такі детермінанти впливу, як перспективи росту компанії, її розмір, макроекономічні умови, інвестиційні можливості, прибутковість, варіація виручки, витрати банкрутства, загальний рівень відсоткових ставок, податкове навантаження тощо.

Недоліком концепції є складність врахування всіх детермінантів, які впливають на швидкість пристосування, та визначення ширини діапазону зміни структури капіталу.

Таким чином, динамічна компромісна теорія є першою теорією, котра розширила коло досліджуваних питань і окрім оптимальної структури капіталу підприємства сфокусувалася в більшій мірі на динаміці фактичної структури капіталу в часі, спробувала дослідити детермінанти самого процесу пристосування структури капіталу до оптимальної, зокрема швидкість цього пристосування.

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

асп. Боронос Д.В., студент Петренко В.В.

Під фінансовим станом підприємства розуміють сукупність показників, які відображають здатність підприємства розрахуватися за борговими зобов'язаннями. Фінансовий стан визначає конкурентоспроможність підприємства, його імідж, а також потенціал у діловому співробітництві.

В умовах переходу до ринкової економіки питання, пов'язані з аналізом фінансового стану підприємства та впливу інфляції на нього, мають важливе значення.

Інфляція характеризується забезпеченням національної грошової одиниці та загальним підвищенням рівня цін у країні. Незначні інфляційні процеси практично не впливають на фінансовий стан підприємства, та високі темпи інфляції мають негативний вплив на всю фінансово-господарську діяльність підприємства.

Ріст виробництва, пов'язаний як зі збільшенням об'єму реалізації в натуральному вираженні (реальний ріст), так і внаслідок підвищення цін (інфляційний ріст). Другий шлях в умовах інфляції більш оптимальний. Однак, чим вище грошове вираження виробництва, тим вищі витрати підприємства, тобто виникає потреба у зростанні грошових коштів для придбання сировини, матеріалів, створення запасів готової продукції для продовження процесу виробництва та реалізації в майбутньому. Чим вища ціна на сировину, тим більші витрати підприємства, тобто між ними існує пряма залежність. Підвищення цін на готову продукцію призведе до зменшення витрат, тобто в даному випадку існує обернено пропорційна залежність. Підприємство не може постійно підвищувати ціни на свою продукцію, тому що вона залежить від попиту та пропозиції на цей товар.

Разом з тим на витрати підприємства впливають і строки розрахунків за поставлені матеріали, сировину, паливо та інші товарно-матеріальні цінності. Чим пізніше підприємство здійснює оплату за ці виробничі запаси, тим більша кредиторська заборгованість і менші витрати підприємства. Отже, між витратами підприємства і динамікою кредиторської заборгованості існує обернено пропорційна залежність.

Таким чином, в умовах інфляції з ростом цін на сировину, матеріали, енергію та інші види виробничих запасів збільшується номінальна величина фінансових потреб підприємства. Але, при відстрочці платежів інфляція практично зменшує реальну ціну придбання виробничих запасів. Якщо доходи і витрати в рівній степені зазнають впливу інфляції, то купівельна спроможність кожної гривні в складі доходів та витрат залишається незмінною. Але якщо ціни на сировину, енергію та матеріали ростуть швидше, чим ціни на готову продукцію, то реальна рентабельність виробництва понижується. Реальні доходи зменшуються, а реальні витрати збільшуються ще і в результаті того, що інвестиції проводяться сьогодні, а доходи підприємство отримує лише через певний час вже знеціненими грошима.

Парадокс інфляції в тому, що підприємство, яке має зобов'язання з оплати в грошовому вираженні (кредиторська заборгованість усіх видів, боргові цінні папери, строк погашення яких настав) опиняються у виграшному становищі, оскільки отримують здатність здійснити виплати за свої борги знеціненими грошима

Таким чином, вплив інфляції на фінансовий стан підприємства зводиться до: зниження реальної вартості майна підприємства; зниження реальної вартості товарно-матеріальних цінностей та витрат на амортизацію, що викликає, з одного боку, неоправдане зниження собівартості продукції, а з іншої – необґрунтоване завищення прибутку; неможливості значного накопичення підприємством грошових коштів для здійснення капітальних вкладів; вилучення до бюджету фактично не отриманого прибутку, шляхом забезпечення податкових надходжень і т. ін.

Інфляційне середовище та недостатній фінансовий стан підприємства є причиною його неплатоспроможності, погіршення фінансової стійкості і можливого банкрутства. Разом з тим, надлишкові активи підприємства та постійне зростання цін на них є перешкодою його ефективного розвитку і приводять до незапланованих витрат та переплати податків. Отже, особливо ускладнюється фінансовий аналіз в умовах інфляції. Це зумовлено постійним зростанням цін на товари та послуги, за яким при високих темпах важко стежити. Виходячи з цього питання дослідження фінансового стану підприємства є важливим для забезпечення його роботи в умовах інфляції.

ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

доц. Козін Е.Г., студентка Токаренко М.

В умовах економічної нестабільності постає необхідність не тільки вирішення нагальних проблем страхового ринку, але й розробки стратегічного комплексу заходів, спрямованих на забезпечення поступального розвитку вітчизняної страхової галузі в цілому[1]. Сучасна фінансова криза лише загострила існуючі та виявила нові проблеми українського страхування.

На сьогоднішній день основними проблемами страхового ринку України є такі:

- незначний розмір уставного фонду новостворених страхових компаній;
- невідповідність нормам ліквідності, диверсифікації та прибутковості розміщення страховиками коштів страхових резервів;
- низька фінансова надійність і платоспроможність страховиків;
- недостатні обсяги капіталізації та низька ліквідність активів страхових компаній;
- відмінність системи оподаткування страхових компаній та інших суб'єктів господарювання;
- невизначеність механізму передавання активів однієї страхової компанії іншій;
- недостатній контроль і регулювання перестрахових операцій;
- слабка розвиненість страхування життя та недержавного пенсійного страхування;
- низький рівень актуарної практики та інституту брокерів на страховому ринку;
- блокування Верховною Радою прийняття нової редакції Закону України "Про страхування" та законів стосовно страхування екологічних і сільськогосподарських ризиків;
- обмеженість функцій Держфінпослуг відносно регулювання та пруденційних заходів щодо контролю за страховим ринком [1].

Вирішення даних проблем є необхідною умовою подальшого розвитку українського страхового ринку та досягнення високого рівня конкурентоспроможності його учасників.

Для українського ринку страхування кризова ситуація в банківській сфері та падіння вартості цінних паперів на фондових біржах стали ще однією значною проблемою, яка значно вплинула на фінансову стійкість страховиків. Подальший розвиток страхового ринку України також буде

залежати від розвитку вітчизняного фондового ринку та послуг, які будуть на ньому пропонуватись, та стабільності функціонування банківської системи і спільного регулювання банківського та небанківського ринків фінансових послуг.

Для України можна визначити песимістичний та оптимістичний шляхи подальшого розвитку страхового. За умови незначних перетворень законодавчого поля страховий ринок України і в подальшому буде розвиватись лише за рахунок перевищення темпів зростання премій над виплатами. Така динаміка стане можливою за рахунок освоєння нової клієнтської бази, демпінгу тарифів на страхові послуги та прийняття на законодавчому рівні обов'язковості для визначеного виду. Але за умови зменшення економічного зростання вищенаведена політика виявляється неможливою і призводить до невиконання страховиками взятих на себе зобов'язань [1].

Успішність розвитку українського страхового ринку буде залежати від вирішення питань стосовно збільшення вимог до організації страхової діяльності (рівня сплаченого статутного фонду, цін на ліцензії, встановлення походження капіталу та осіб, які є власниками страхової компанії). Поряд з жорстким регулюванням рівня ліквідності і справедливої вартості активів страхових компаній дані заходи сприятимуть збільшенню капіталізації вітчизняного страхового ринку.

Основними можливостями подальшого розвитку страхового ринку України є розвиток страхування життя, розвитку медичного страхування, освоєння страхування сільськогосподарських та екологічних ризиків, введення в дію норм нового страхового законодавства зі всіма можливими доповненнями та адаптацією його до норм ЄС [2].

Отже, тільки за умови стратегічного розвитку страхових відносин в Україні і всебічної підтримки відповідних змін з боку не тільки учасників ринку і Держфінпослуг, а й інших органів виконавчої та законодавчої влади вітчизняний страховий ринок може стати конкурентоспроможним і дієвим механізмом не тільки захисту суспільних і господарських інтересів, але й інструментом стимулювання розвитку економіки країни в цілому.

Список джерел

1. Г.В. Кравчук. Перспективи розвитку страхового ринку України після фінансової кризи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/texts/2009_27/09_27_23.pdf
2. О. С. Журавка. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2010_1/28_03_02.pdf

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

ст. викл. **Антонюк Н.А.**, студент **Майковська Ю.М**

Кожне підприємство в процесі свого функціонування має на меті досягнення максимального ефекту від своєї діяльності, а це неможливо без ефективного управління ним. В свою чергу управління виступає творчим процесом керівника, що ґрунтується на виважених рішеннях прийнятих на основі даних, що відображають реальний стан речей на підприємстві. Розроблення звітності підприємства визначається необхідністю надання звітності підприємства користувачам, які намагаються оцінити фінансове положення підприємства. За допомогою аналізу фінансової звітності можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні сторони підприємства, що аналізується, охарактеризувати його платоспроможність, ефективність і прибутковість діяльності, перспективи розвитку, а потім за його результатами прийняти обґрунтовані рішення.

Фінансовий облік — частина облікової інформації, в якій включено відомості про фінансовий стан та господарську діяльність підприємства. Ці дані узагальнюються в документах *фінансової звітності*, основними формами якої є баланс і звіт про фінансові результати.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» основною вимогою, що ставиться до наданої інформації у фінансових звітах, є правдиве відображення діяльності підприємства. Необхідною умовою такого відображення є забезпечення якісної характеристики інформації: достовірність, зрозумілість, доречність і порівнюваність.

Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо: придбання, продажу та володіння цінними паперами; участі в капіталі підприємства; оцінки якості управління; оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченості зобов'язань підприємства; визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу; регулювання діяльності підприємства; інших рішень.

Певною мірою звіти є відображенням фінансових результатів операцій та інших подій, об'єднуючи їх в основні класи згідно з економічними характеристиками. Ці основні класи мають назву *елементи фінансових звітів*.

До фінансової звітності включаються показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відособлених підрозділів підприємства.

Підприємство складає квартальну та річну фінансову звітність, яку подає користувачам відповідно до чинного законодавства. Слід відмітити, що

перший звітний період новоствореного підприємства може бути меншим за 12 місяців, але не може бути більшим за 15 місяців. Звітним періодом підприємства, що ліквідується, є період з початку року до моменту ліквідації.

Найбільшим за обсягом й інформативністю є річний звіт у складі: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та приміток до звіту

Передумовою звітності є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни. Загальна оцінка фінансової звітності ґрунтується на аудиті балансу підприємства, дебіторсько-кредиторської заборгованості, фінансових результатів підприємства.

Двома найбільш розповсюдженими методами аналізу фінансової інформації є: вертикальний аналіз і аналіз коефіцієнтів.

При вертикальному аналізі компоненти фінансового звіту зіставляються із загальною сумою. Це відбувається, наприклад, тоді, коли дані статей виражені у відсотках до загальної суми щодо активів і доходів. Така інформація дуже корисна, тому що дозволяє керівництву відразу ж побачити можливі проблеми, такі, наприклад, як непропорційне зростання вартості реалізованої продукції у процентному вираженні відносно до доходу (виторгу) чи дебіторської заборгованості стосовно загальної суми активів.

Для одержання більш повної інформації про фінансовий стан підприємства застосовують також аналіз коефіцієнтів, які досліджують взаємозв'язок між компонентами фінансових звітів. Існують 15 основних фінансових коефіцієнтів, які належать до чотирьох категорій: коефіцієнти прибутковості чи рентабельності; коефіцієнти оборотності активів (показники ділової активності); коефіцієнти ліквідності і коефіцієнти структури капіталу. Перші дві категорії коефіцієнтів використовуються для оцінки всієї діяльності компанії, дві останні - для виміру ступеня ризику компанії.

Сучасний рівень розвитку наукових технологій змушує підприємства незалежно від форм власності застосовувати прикладні пакети бухгалтерських програм. Однією з негативних рис сучасного ринку бухгалтерських програм є те, що продавці не адаптують їх під конкретне підприємство, тому виникають певні труднощі при роботі з цими продуктами, і підприємства змушені залучати до роботи інженерів-програмістів для подальшої доробки і адаптації програми.

Отже, для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів, такими даними є фінансова звітність.

ФІНАНСУВАННЯ КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

ас. Котенко Н. В., студент Кононенко І. А.

В останній час про імідж України часто згадують в негативному сенсі, але є декілька факторів, за якими ми – провідна країна світу з космічними технологіями. Якщо торкатися теми іміджу України в Європі та світі, то в останній час цей імідж (завдяки сваркам в нашій владі) значно погіршився. Це показують як [дослідження](#) так і суб'єктивні думки людей в різних країнах.

Ми – держава з космічними технологіями. Багато країн Європи про такий статус навіть не мріють!. І це практично всі країни східної Європи. В НАТО чи не в НАТО, а такими технологіями в Європі володіють тільки Франція, Велика Британія, Німеччина, Італія, Росія і Україна. А відносяться до України в Європі як до незрозумілої африканської країни. І винні в цьому ми самі.

Питаннями космічного розвитку нашої держави піклується Національне космічне агентство України (НКА). Але як відомо для продуктивної діяльності необхідне і належне фінансування. В 2009 році згідно бюджету на космічне агентство було виділено 252 879,9 тис. грн., в 2010 – 214459,8 тис. грн. В 2011 році згідно нового бюджету виділяється 420188,5 тис. грн., тому що було вирішено створити національну супутникову систему і реалізувати план «Циклон-4».

Здавалось, би, держава звернула увагу на космічну галузь. Але задля оцінки даних видатків з бюджету порівняємо їх з видатками інших країн.

Так Росія виділяє 67,2 млрд. рублів на свою космічну галузь, що дорівнює 18 952 млрд.грн. Франція і Британія витрачають 800 млн. євро на рік, це дорівнює 8 988 млрд. грн.. США – виділяє 20 млрд. дол., що дорівнює 159 млрд. грн.

Авжеж вище сказані держави мають більший бюджет ніж український. Але якщо брати до уваги структуру бюджету, то США виділяє на космічну галузь 0,58% від загального бюджету, Росія - 0,68%. Україна ж виділяє лише 0,15% від загального бюджету держави.

Вирішення проблеми фінансування НКА можливе шляхом реструктуризації бюджету України. Уряд нашої держави повинен відповідально ставитись до іміджу країни і до наукових розробок в сфері космічного обладнання.

За останні роки більш як 800 спеціалістів НКА призупинили свою діяльність в Україні і емігрували до інших країн. Тож не слід зволікати, потрібно установити оптимальний рівень бюджетних асигнувань на рівні хоча б 0,4-0,5% від бюджету.

ЛІКВІДНІСТЬ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК СКЛАДОВІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

ст. викл. Антонюк. Н.А., студент Лісниченко Є.

Об'єктивними умовами забезпечення стабільної діяльності та фінансової стійкості підприємств є їх ліквідність і платоспроможність, що визначає реальні фінансові можливості підприємств, здатність фінансувати свою діяльність, своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання. В ряді робіт вітчизняних та зарубіжних науковців поняття платоспроможності нерідко отожднюється з ліквідністю, хоча навряд чи це виправдано, оскільки кожне з них має власний економічний зміст

Під ліквідністю активу розуміють його здатність трансформуватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду часу, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність даного виду активу. Тобто ліквідність підприємства характеризує механізм перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти, з метою своєчасного виконання зобов'язань. Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків по кредиторській заборгованості, що потребує негайного погашення. Тобто основними ознаками платоспроможності є: а) наявність в достатньому обсязі коштів на поточних рахунках; б) відсутність простроченої кредиторської заборгованості. Таким чином, поняття платоспроможності і ліквідності дуже близькі, але друге більш містке.

Відповідно до визначеної сутності ліквідності та платоспроможності підприємств та враховуючи можливості вимірювання ознак за даними балансу виділяються наступні їх об'єкти: ліквідність активів: структура та якість активів за рівнем ліквідності; ліквідність балансу: обсяги та ступінь покриття активами відповідних груп зобов'язань; ліквідність підприємства: наявність та рівень робочого капіталу; оборотність активів; рух грошових коштів; платоспроможність підприємства: структура та якість зобов'язань; платіжний календар, оборотність зобов'язань та її відповідність оборотності активів.

Аналіз ліквідності та платоспроможності проводять в такій послідовності: групування активів за ступенем ліквідності та пасивів за терміновістю погашення; аналіз ліквідності активів, який здійснюється для визначення можливості перетворення активів підприємства в гроші за будь-яких умов без втрати ринкової вартості; кількісний і якісний структурний аналіз пасивів за терміновістю погашень; аналіз робочого капіталу є єдиним і абсолютним показником ліквідності та платоспроможності; аналіз ліквідності

балансу – здатність активу покривати конкретні групи зобов'язань; аналіз платоспроможності підприємства.

Для визначення стану платоспроможності підприємства використовують аналіз ліквідності господарюючого суб'єкта, для чого розраховується ряд показників, головними з яких є: 1) коефіцієнт абсолютної ліквідності відбиває здатність підприємства виконувати поточні зобов'язання за рахунок вільних грошових коштів і поточних фінансових вкладень, тобто за рахунок найбільш ліквідної частини активів; 2) коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує здатність підприємства виконувати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів, що мають середню міру ліквідності; 3) коефіцієнт поточної ліквідності характеризує міру загального покриття усіма оборотними активами підприємства суми поточних зобов'язань; 4) робочий капітал характеризує здатність підприємства платити за поточними зобов'язаннями, а також здійснювати діяльність за рахунок оборотних активів, що фінансуються за рахунок довгострокових джерел і власного капіталу.

Виділяється три основні проблеми аналізу – це обмеженість більшості технологій аналізу ліквідності і платоспроможності, особливо в частині факторного аналізу, відсутність загально визнаного універсального підходу до організації аналізу та його методики.

Визначаючи ліквідність та платоспроможність підприємства, різні користувачі даної інформації мають різні інтереси. Банківсько-кредитні установи цікавить можливість вкладення коштів та отримання їх назад з певним відсотком. Держава вбачає в кожному підприємстві, насамперед, надійного платника податків. Працівники розраховують на своєчасне отримання заробітної плати та перспективи у майбутньому. Аудитори, консультанти або фінансові директори мають на меті вироблення раціональних рекомендацій по покращенню фінансового стану об'єкту, що аналізується.

Ліквідність і платоспроможність підприємств є об'єктивними складними та багатограними економічними явищами. Вони підвладні дії багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, мають високу чутливість до різноманітних впливів і змін. Будь-які негативні зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємств, в першу чергу, призводять до змін у їх ліквідності і платоспроможності, які неминуче відображаються на інших аспектах діяльності.

Отже, в умовах ринкової економіки, коли можлива ліквідація підприємств унаслідок їхнього банкрутства, платоспроможність та ліквідність є одними з головними критеріями для визначення фінансового стану підприємства. Як свідчить практика, саме від них залежить саме існування підприємств, адже підприємства припиняють свою діяльність

здебільшого внаслідок нестачі грошових коштів, а не через недостатню рентабельність.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

ст. викл. Антонюк Н.А., студент Майковська Ю.М

Кожне підприємство в процесі свого функціонування має на меті досягнення максимального ефекту від своєї діяльності, а це неможливо без ефективного управління ним. В свою чергу управління виступає творчим процесом керівника, що ґрунтується на виважених рішеннях прийнятих на основі даних, що відображають реальний стан речей на підприємстві. Розроблення звітності підприємства визначається необхідністю надання звітності підприємства користувачам, які намагаються оцінити фінансове положення підприємства. За допомогою аналізу фінансової звітності можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні сторони підприємства, що аналізується, охарактеризувати його платоспроможність, ефективність і прибутковість діяльності, перспективи розвитку, а потім за його результатами прийняти обґрунтовані рішення.

Фінансовий облік — частина облікової інформації, в якій включено відомості про фінансовий стан та господарську діяльність підприємства. Ці дані узагальнюються в документах *фінансової звітності*, основними формами якої є баланс і звіт про фінансові результати.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» основною вимогою, що ставиться до наданої інформації у фінансових звітах, є правдиве відображення діяльності підприємства. Необхідною умовою такого відображення є забезпечення якісної характеристики інформації: достовірність, зрозумілість, доречність і порівнюваність.

Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо:

- придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- участі в капіталі підприємства;
- оцінки якості управління;
- оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу;
- регулювання діяльності підприємства;
- інших рішень.

Певною мірою звіти є відображенням фінансових результатів операцій та інших подій, об'єднуючи їх в основні класи згідно з економічними характеристиками. Ці основні класи мають назву *елементи фінансових звітів*.

До фінансової звітності включаються показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відособлених підрозділів підприємства.

Підприємство складає квартальну та річну фінансову звітність, яку подає користувачам відповідно до чинного законодавства. Слід відмітити, що перший

звітний період новоствореного підприємства може бути меншим за 12 місяців, але не може бути більшим за 15 місяців. Звітним періодом підприємства, що ліквідується, є період з початку року до моменту ліквідації.

Найбільшим за обсягом й інформативністю є річний звіт у складі: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та приміток до звіту

Передумовою звітності є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни. Загальна оцінка фінансової звітності ґрунтується на аудиті балансу підприємства, дебіторсько-кредиторської заборгованості, фінансових результатів підприємства.

Двома найбільш розповсюдженими методами аналізу фінансової інформації є: вертикальний аналіз і аналіз коефіцієнтів.

При вертикальному аналізі компоненти фінансового звіту зіставляються із загальною сумою. Це відбувається, наприклад, тоді, коли дані статей виражені у відсотках до загальної суми щодо активів і доходів. Така інформація дуже корисна, тому що дозволяє керівництву відразу ж побачити можливі проблеми, такі, наприклад, як непропорційне зростання вартості реалізованої продукції у процентному вираженні відносно до доходу (виторгу) чи дебіторської заборгованості стосовно загальної суми активів.

Для одержання більш повної інформації про фінансовий стан підприємства застосовують також аналіз коефіцієнтів, які досліджують взаємозв'язок між компонентами фінансових звітів. Існують 15 основних фінансових коефіцієнтів, які належать до чотирьох категорій: коефіцієнти прибутковості чи рентабельності; коефіцієнти оборотності активів (показники ділової активності); коефіцієнти ліквідності і коефіцієнти структури капіталу. Перші дві категорії коефіцієнтів використовуються для оцінки всієї діяльності компанії, дві останні - для виміру ступеня ризику компанії.

На сучасному етапі функціонування суспільства в Україні відбуваються істотні зрушення, що призводять до змін у веденні бухгалтерського обліку. Це насамперед пов'язано з намаганням наблизити облік до міжнародних стандартів і нестабільною законодавчою базою.

Сучасний рівень розвитку наукових технологій змушує підприємства незалежно від форм власності застосовувати прикладні пакети бухгалтерських програм. Однією з негативних рис сучасного ринку бухгалтерських програм є те, що продавці не адаптують їх під конкретне підприємство, тому виникають певні труднощі при роботі з цими продуктами, і підприємства змушені залучати до роботи інженерів-програмістів для подальшої доробки і адаптації програми.

Отже, для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів, такими даними є фінансова звітність.

ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ ТА БАЗОВІ МЕТОДИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

ст. викл. Антонюк Н. А., студент Охтеменко К.О.

Істотний негативний вплив на розвиток вітчизняного господарства справляють економічні і фінансові ризики, які виникають унаслідок невизначеності. Для ефективного управління фінансовими ризиками необхідно чітко визначити структуру джерел їх утворення та розробити дієві заходи для запобігання негативним наслідкам та зниження несприятливого впливу фінансових ризиків.

Аналіз літературних джерел показав, що науковці, як правило, виокремлюють внутрішні джерела виникнення ризиків, які формуються всередині суб'єкта господарювання, однак можуть спричиняти ризики й негативні наслідки для зовнішнього середовища (поломки обладнання, помилки управління і персоналу, недоцільність встановлення цілей і завдань тощо), та зовнішні, які виникають у навколишньому середовищі, але впливають на діяльність суб'єкта господарювання (зміна смаків споживачів, законодавчі колізії, банкрутство контрагентів тощо) [1]. Також виникнення ризиків поділяють на суб'єктивні, об'єктивні або суб'єктивно-об'єктивні. В науковій літературі переважає суб'єктивно-об'єктивний підхід [2].

Отже, на основі досліджених наукових праць і досвіду діяльності підприємств виокремлюють такі джерела виникнення фінансових ризиків за рівнем їх утворення: макроекономічні, які можуть істотно різнитися, тому їх поділяють щонайменше на дві групи: глобальні й локальні; мікроекономічні, специфічні (всі ті, що притаманні діяльності певного підприємства та визначаються організаційно-правовою формою, сферою діяльності тощо).

Виникнення ризику у фінансовій сфері, як правило, зумовлюється такими глобальними обставинами:

- зростання схильності до ризику власників і менеджерів фінансово-економічних інституцій усього світу;
- збільшенням обсягів фінансових і банківських операцій;
- укладання фінансово-економічних операцій;
- збільшення обсягів світової торгівлі та неврегульованість низки правових проблем торгівлі;

- відсутністю належних інструментів регулювання фінансових ринків;
- поширеністю та швидким розвитком похідних фінансових інструментів.

Найскладніші й найнебезпечніші за фінансовими наслідками ризики, які не підлягають нейтралізації за рахунок внутрішніх механізмів (уникнення ризику, диверсифікація, самострахування, хеджування та інші), підлягають страхуванню. Саме різні види страхування є ефективними інструментами захисту від наслідків фінансових ризиків. Таким чином, доцільність визначення методів нейтралізації фінансових ризиків є безперечною.

Будь-яка стратегія нейтралізації фінансових ризиків суб'єкта господарювання включає принаймні один (або кілька) методів нейтралізації ризиків як сукупність конкретних фінансово-математичних методик, технологій, способів і прийомів обґрунтування управлінських фінансових рішень щодо реалізації превентивних заходів фінансового, організаційного та правового характеру з метою забезпечення порівняння результативності господарської операції суб'єкта господарювання із відповідним рівнем фінансового ризику. Загалом, у сукупності таких методів нейтралізації фінансових ризиків виділяють кілька основних, серед яких: страхування фінансових ризиків, диверсифікація фінансових ризиків, хеджування фінансових ризиків на основі похідних цінних паперів.

Необхідність нейтралізації фінансових ризиків для підприємств визначається на основі відповідної стратегії суб'єкта господарювання, що є функціонально-організаційною формою реалізації превентивних заходів щодо фінансових ризиків такого суб'єкта господарювання.

Отже, нейтралізація фінансових ризиків, толерантність ризику розглядається через стратегії уникнення ризику, визначення страхування фінансових ризиків, диверсифікацію фінансових ризиків та стратегію хеджування ризиків, які дозволяють підприємству утримати свої конкурентні позиції на ринку.

1. Зарівняк І. І. Гносеологічні аспекти управління ризиками у маркетинговій діяльності підприємства / І. І. Зарівняк // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2005. – Вип. 2 (30). – С. 46-51.

2. Гранатуров В. М. Ризики підприємницької діяльності. Проблеми аналізу / В. М. Гранатуров, О. Б. Шевчук. – К.: Зв'язок, 2000. – С. 28.

АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА ЯК ОСНОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ст. викл. Антонюк Н.А., студент Сидоренко Є.О.

Оцінка кредитоспроможності відіграє важливу роль як для банківської установи, так і для власне позичальника. Метою здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника для банківської установи є уникнення кредитних ризиків від неповернення кредиту. Для позичальника – отримання кредиту на найбільш вигідних умовах.

Поняття «кредитоспроможність» розуміється, як спроможність позичальника за конкретних умов кредитування в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності.

Об'єктивність визначення показника кредитоспроможності має для комерційного банку надто важливе значення, оскільки кредитні послуги є найприбутковішими, що забезпечують рентабельну роботу і дієздатність банку.

Аналіз кредитоспроможності підприємств-позичальників здійснюється попередньо оцінюючи результати їх фінансової діяльності, враховуючи те, що кредитоспроможність ширша, в порівнянні з фінансовим станом категорія, оскільки крім визначення фінансового стану позичальника комерційний банк має враховувати ряд інших факторів. Зокрема, це перспективність розвитку виробництва і галузі, ступінь ризику неповернення боргу, репутацію і порядність позичальника, професійну здатність керівників фірми, ставлення позичальника до свого кредитора в минулому та ін.

Для оцінки фінансового стану та кредитоспроможності клієнта застосовуються коефіцієнти ліквідності, фінансової незалежності, автономії, маневреності власних коштів, рентабельності та ін..

Серед найбільш широко використовуваних методів оцінки кредитоспроможності виділяють наступні: методи коефіцієнтного аналізу, статистичні й експертні методи.

Метод коефіцієнтів базується на доборі оптимальних для конкретних позичальників коефіцієнтів та їх нормативних значень й аналізі їх в динаміці й порівнянні з середнім значенням по всій галузі або із значенням по аналогічних підприємствах.

Застосування статистичних методів оцінки кредитоспроможності позичальника ставить за мету напрацювання стандартних підходів для об'єктивної характеристики позичальників, пошуку кількісних критеріїв для поділу майбутніх клієнтів на основі наданих ними матеріалів на надійних і ненадійних, тобто таких, які підпадають під ризик банкрутства, і тих, для кого загроза банкрутства малоімовірна.

Одним із різновидів оцінки кредитного ризику експертними методами є рейтингові моделі оцінки кредитоспроможності позичальника, які досить розповсюджені в українських банках.

Система диференціації контрагентів за величиною ризику – дуже ефективний засіб, що дозволяє банку вести свою щоденну діяльність, спираючись на фундаментальні теоретичні підходи, здатні у довгостроковій перспективі забезпечити кредитній організації додаткову стійкість і конкурентні переваги на ринку.

Для здійснення якісної оцінки кредитоспроможності необхідно доцільно використати також аналіз зовнішнього середовища за таких напрямків, як галузевий і конкурентний аналіз.

Мінімізувати кредитний ризик банку можливо лише на основі комплексного багатофакторного аналізу кредитоспроможності клієнтів банку, що дозволить створити надійну базу даних для подальшої рейтингової оцінки конкретного позичальника.

При підвищенні відсоткової ставки для позичальників, які вже отримали кредит, банк має перераховувати коефіцієнт його кредитоспроможності. Оскільки один з основних показників, які підтверджують кредитоспроможність позичальника – фінансова та соціальна стабільність.

Задачі поліпшення функціонування кредитного механізму висувають необхідність використання економічних методів управління кредитом, орієнтованих на виконання економічних меж кредиту. Правильна організація процесу банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними

операціями виступають основою фінансової стабільності і ринкової стійкості комерційних банків.

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

аспірант Онищенко Е.С. , студентка Левченко Г.М.

Інноваційний розвиток економіки України є актуальною проблемою та єдиною можливістю підвищення її конкурентоспроможності. Особливістю інноваційної діяльності є значні строки її здійснення. Основною проблемою фінансування інновацій як на макро, так і на мікрорівні є дефіцит інвестиційних ресурсів. Тому в сучасних умовах дуже важливо визначити можливі джерела фінансування інноваційної діяльності та оптимальне їх співвідношення.

Підприємства у своєму прагненні домогтися технологічної переваги переслідують мету не тільки досягти підвищення продуктивності і конкурентоздатності на світовому ринку, але й забезпечити основи свого довгострокового економічного розвитку. Рушійну силу економічного зростання вони бачать у використанні та удосконаленні передових технологій, тобто в інноваціях.

Здатність підприємства-інноватора акумулювати достатньо коштів для реалізації інноваційних задумів впливає на швидкість виведення інновації на ринок, а отже — на її комерційний успіх.

Причини низької інноваційної активності пов'язані, передусім, з тим, що основним джерелом фінансування впровадження нововведень сьогодні є власні кошти підприємств, які являються обмеженими. Залучення інвестицій не забезпечує нагальних потреб промисловості. Роль держави, не дивлячись на низку прийнятих законодавчих документів щодо розвитку науки та інноваційної діяльності, не виправдано знизилася.

Інноваційна діяльність підприємства здійснюється тільки при умові залучення інвестиційних ресурсів, тому питання їх формування є важливим складовим фактором як інноваційної, інвестиційної, фінансової, так і базової стратегії підприємства. Такий підхід покликаний забезпечити безперервну інноваційну діяльність у передбачених обсягах, найбільш ефективно використання власних

фінансових засобів, що спрямовуються на ці цілі, а також фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі.

Особливе значення для реалізації інноваційних програм має уточнення джерел коштів, що використовуються для фінансування інноваційної діяльності.

Одним із способів ефективної інвестиційної діяльності є лізинг. Лізинг виступає своєрідною альтернативою банківському кредитуванню, покупці ліцензій і залученню зовнішніх інвестицій, дозволяє економити фінансові ресурси підприємства при придбанні основних засобів.

Дієвим механізмом залучення ресурсів для інноваційної діяльності є венчурне фінансування. У країнах з розвинутою економікою його ототожнюють з венчурним капіталом, значущість якого росте у зв'язку з погіршенням умов фінансування корпорацій на ринку позикових капіталів. Сьогодні прогнозується підвищення ролі венчурного інвестування у системі фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств. Це пояснюється тим, що в умовах ризику, пов'язаного з реалізацією інноваційних проектів, тільки цей тип фінансування забезпечує жорсткий відбір проектів та поетапний контроль за ефективністю використання фінансових коштів.

Особливостями венчурних фондів є те, що вони найменш підпадають під регулятивні вимоги з боку держави, що робить їх гнучким інструментом для реалізації інвестиційних програм або всередині корпоративних схем фінансування, оподаткування відбувається тільки під час виплати доходів учасникам венчурного фонду; ці фонди сплачують 25%-ий податок з доходу тільки при закритті.

Таким чином, фінансування інноваційних проектів вітчизняних підприємств може здійснюватися за допомогою різних джерел, що відіграє важливу роль у формуванні інноваційної політики в країні.

Основними умовами прискорення інноваційного розвитку є: стабілізація економічної ситуації в країні, залучення фінансових ресурсів, розробка чіткої інноваційної політики держави, а відтак і підприємницької діяльності взагалі, підвищення зацікавленості суб'єктів господарювання у нових розробках та інноваціях. Усе це дозволить не тільки підвищити науково-технічний рівень виробництва вітчизняних підприємств, але й динамічність всього господарського комплексу.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ В УКРАЇНІ

аспірант Онищенко Е. С., студентка Чихар А. І.

Різке падіння життєвого рівня широких прошарків населення та загостренням соціальної і матеріальної нестабільності в суспільстві, проблема ефективної державної соціальної політики набуває особливого значення і потребує реформування соціального захисту.

Система соціального захисту являє собою комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на забезпечення добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах. Кінцевою мета соціального захисту – надання кожному члену суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової приналежності можливості вільно розвиватись, реалізовувати свої здібності; підтримання стабільності в суспільстві.

Тому в основі соціальної політики нашої держави повинно лежати завдання створення ефективної системи соціального захисту, побудованої на принципах першочергового надання допомоги тим громадянам, які її дійсно потребують.

Основними соціальними гарантіями в Україні є: мінімальний розмір заробітної плати; мінімальний розмір пенсій за віком; мінімальний розмір заробітної плати робітників різної кваліфікації в установах та організаціях, що фінансуються з бюджетів усіх рівнів; стипендії учням професійних та вищих навчальних закладів; забезпечення пільгових умов задоволення потреб у товарах і послугах окремим категоріям громадян, які потребують соціальної підтримки. Базовим стандартом являється прожитковий мінімум.

Органи державної влади зазначають, що національні стандарти потребують перегляду та вдосконалення, що зумовлено потребою регіонів у новій якості життя. Так на 2011 рік встановлено з 1 січня – 941 грн., з 1 квітня – 960 грн., з 1 жовтня – 985 грн., з 1 грудня – 1004 грн.

В Україні право на різні пільги мають 18 млн. громадян. Серед них – ветерани праці — близько 4,6 млн. осіб; ветерани війни — близько 2,8 млн. осіб, серед яких учасників бойових дій — 325,3 тис., інвалідів війни — 223,1 тис.; особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною або особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, — 1,19 тис. осіб; особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, - близько 1,9 млн. осіб; інваліди — близько 2,6 млн. осіб; діти війни — близько 6,1 млн. осіб.

Соціальна підтримка інвалідів здійснюється за рахунок коштів фонду соціального захисту інвалідів України. Останній, у свою чергу, формується шляхом стягнення штрафів з підприємств, що мають серед працюючих менш ніж 4 % інвалідів. Соціальний захист безробітних і громадян, які частково або повністю втратили працездатність, здійснюється шляхом обов'язкового державного страхування. Безробітним також надаються виплати по безробіттю, але з огляду на світову економічну кризу і нестачу коштів у держбюджеті ці виплати не здійснюються вчасно і у повному обсязі, незважаючи на всі зусилля з боку уряду, оскільки кількість безробітних дуже висока і продовжує зростати. Наслідком цього є те, що багато українців виявляють бажання виїхати за кордон на заробітки, а це призводить до значної втрати інтелектуального капіталу держави.

На сьогодні чисельність платників внесків на пенсійне страхування становить 15,2 мільйона осіб, а чисельність пенсіонерів - 13,7 мільйона. Таким чином, на 10 працюючих українців припадає 9 пенсіонерів, і якщо система залишиться без змін, до середини 2020-х років кількість пенсіонерів може перевищити кількість працюючих. Як відомо розпочалася Пенсійна реформа, яка передбачає підвищення пенсійного віку для жінок та чоловіків, але це не найкращий вихід із ситуації яка склалася. Одним із напрямків подолання цієї проблеми можна запропонувати надавати вибір громадянам, які досягли 55 років (для жінок) і 60 (для чоловіків) чи продовжувати трудову діяльність чи йти на пенсію.

Назріла, необхідність запровадити в Україні обов'язкове медичне страхування, яке є надійною основою допомоги населенню на випадок захворювання та нещасних випадків. Запровадження медичного страхування має позитивно сприйняти населення і отримати пріоритет серед інших видів соціального захисту це зумовлено низьким рівнем доходів більшої частини населення України та одночасно низьким рівнем отримуваних ним медичних послуг.

Існуючий в Україні механізм фінансування соціальних гарантій потребує вдосконалення. Насамперед, це стосується перегляду надання соціальних пільг, які надаються громадянам у відповідності до чинного законодавства, запровадження системи мінімальних соціальних стандартів, посилення контролю за цільовим використанням коштів виділених на соціальну сферу. Для кардинальної зміни соціального захисту необхідне реформування системи соціального забезпечення; стимулювати зайнятості населення, зокрема створення кожній людині можливостей реалізації своїх здібностей.

Основним джерелом фінансового забезпечення соціальних гарантій в Україні залишається державний бюджет. Але ні для кого не секрет, що коштів у бюджеті не вистачає тому потрібно використовувати інші джерела фінансування: фінансові ресурси підприємств, благодійні внески, інвестиції

тощо. В умовах ринкової економіки проблема соціальних гарантій перш за все має розв'язуватися не через збільшення їх фінансування за рахунок державних коштів, а шляхом трансформації політики доходів громадян.

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

студентка Коваль В.О.

В Україні використовуються два напрямки класифікації основних засобів: один з метою оподаткування і інший для бухгалтерського обліку. В основу класифікації основних засобів з метою оподаткування покладений критерій строку використання з врахуванням фактору морального зносу, а мета класифікації – розподіл об'єктів за групами для застосування до кожної групи встановленої саме для цієї норми амортизації. Згідно з Законом України від 28.12.94 №335/94-ВР “Про оподаткування прибутку підприємств” (зі змінами та доповненнями) основні засоби поділяються на 4 групи.

01.04.11р. набирає чинність розділ III „Податок на прибуток підприємств” Податкового кодексу України, де встановлені правила визначення амортизаційних відрахувань у податковому обліку.

А саме, ст.145 ПКУ, розширена класифікація основних засобів у податковому обліку передбачає 16 груп основних засобів. Амортизація об'єкта основних засобів нараховується протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, встановленого платником податку, але не менше мінімально допустимого строку, встановленого п.145.1 ст.145 ПКУ. Раніше ж, для амортизації основних засобів були встановлені норми амортизації для кожної з груп у відсотковому вираженні. За Законом України амортизація нараховується поквартально, а за ПКУ – помісячно.

Як ми знаємо, амортизація основних засобів нараховується із застосуванням таких методів: прямолінійний, виробничий, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний, які підприємство обирає самостійно. Причому, в ПКУ вказано, що на основні засоби на 1 та 13 групи амортизація не нараховується, для 4 групи треба застосовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості, а для 9,12, 14,15 групи – прямолінійний або виробничий.

Отже, наведені зміни в ПКУ є наближенням норм податкового обліку основних засобів до національних положень (стандартів)

бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО7, у розрізі визначення амортизаційних відрахувань.

Науковий керівник: аспірантка. Шкодкіна Ю.М.

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС НА ШЛЯХУ ПОДОЛАННЯ РОЗБІЖНОСТЕЙ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ТА ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

аспірант Шкодкіна Ю.М., студент Кривоzub В.О.

Забезпеченість підприємств основними засобами в необхідній кількості та асортименті є одним із найважливіших факторів підвищення ефективності виробництва. Основні виробничі фонди створюють матеріально-технічну базу підприємства, визначають його виробничу потужність, рівень техніко-технологічної відповідності виробництва вимогам, які висуває ринкове середовище до якості й надійності продукції.

Практично у кожного підприємства в Україні значну частину витрат складають амортизаційні відрахування, які нараховується на основні засоби в процесі їх експлуатації. Однією з головних проблем, яка викликає постійні дискусії в цій сфері, є відмінність між способами нарахування зносу основних засобів в бухгалтерському та податковому. Це значно ускладнює роботу підприємств майже усіх галузей національної економіки.

Податковий Кодекс враховує потреби в узгодженні бухгалтерського і податкового обліку, скорочує розбіжності між ними і запроваджує прискорену амортизацію. При цьому пропонується, щоб бухгалтерський облік був основою такого узгодження.

Узявши за підґрунтя бухоблікові правила, Податковий Кодекс оперує тепер і запозиченою термінологією. З 1.04.2011 у податковому обліку замість поняття «*основні фонди*» буде використовуватися бухобліковий термін «*основні засоби*».

З 1 квітня 2011 року в податковому обліку збережеться розподіл основних засобів на «виробничі» та «невиробничі». При цьому з 2 кварталу 2011 року податкова класифікація 03 буде вже вибудувана в дусі бухоблікового П(С)БО 7— із виділенням 16 (узятих із бухобліку) груп основних засобів і веденням усередині кожної пооб'єктного обліку, а також установленням для кожної групи мінімально допустимого строку корисного використання (амортизації) об'єктів (залежно від групи 03 — від 2 до 20 років). А остаточно визначитися з розподілом об'єктів за новими податковими групами і перевести об'єкти із сьогоднішніх 4 груп у майбутні «податкові» 16 має допомогти інвентаризація, проведена станом на 1 квітня 2011 року. При цьому «перехідна податкова» вартість, що амортизується, за

кожним об'єктом основних засобів визначатиметься за даними бухгалтерського обліку.

Якщо на 01.04.2011 р. загальна вартість усіх груп основних (виробничих) засобів за даними бухгалтерського обліку виявиться меншою ніж загальна вартість всіх груп основних фондів за даними податкового обліку, то різницю, що виникла, можна буде амортизувати в податковому обліку прямолінійним методом протягом 3 років як окремий об'єкт.

Заслугує на особливу увагу заплановане підвищення вартісного критерію при зарахуванні об'єктів у податковому обліку до складу основних засобів — з 1000 грн. до 2500 грн., яке, щоправда, фактично запрацює лише з 2012 року. Поки що ж на 2011 рік усе ще буде збережено існуючий вартісний критерій у розмірі 1000 грн.

«Податкова» амортизація з 1 квітня 2011 року за основними засобами нараховуватиметься бухгалтерськими методами. Причому податкова амортизація, як і в бухгалтерії, нараховуватиметься щомісячно, а квартальна сума «податкової» амортизації (за кожним об'єктом) — визначатися як сума нарахованих амортизаційних відрахувань за об'єктом за 3 місяці розрахункового кварталу.

«Податковий» підхід, що існує на сьогодні, до ремонтів і поліпшень основних засобів збережеться. Тобто до «податкових» витрат підприємство, як і раніше, зможе відносити витрати на ремонти та поліпшення об'єктів 03 у межах 10 % «ремонтного» ліміту (що визначатиметься за тими самими правилами, — як 10 % сукупної балансової вартості всіх груп 03 на початок звітного року).

За платником податків збережеться можливість проведення в податковому обліку щорічної переоцінки (індексації) основних засобів станом на кінець року на коефіцієнт індексації. При цьому, як і раніше, для її проведення важливо, щоб річний індекс інфляції перевищував 110% (інакше «податкова» індексація за підсумками року не проводиться). Однак правила її проведення будуть, як і раніше, відрізнятися від бухгалтерських.

З вищенаведеного випливає, що процедура обліку основних засобів складна та суперечлива. У зв'язку з цим виникає потреба у її спрощенні, що може бути забезпечено шляхом максимального наближення показників податкового і бухгалтерського обліку. Проте, необхідно враховувати, що цілковите поєднання методик даних видів обліку неможливе через те, що вони мають різні цілі. Тому певні розбіжності між ними існуватимуть завжди. Але на шляху до гармонізації бухгалтерського і податкового обліків за основу необхідно брати вимоги методики все ж таки бухгалтерського обліку, оскільки він більш повною мірою дає можливість врахувати амортизаційну політику підприємства, підвищити якість контролю за

здійсненню господарських операцій та запобігає ухиленню від оподаткування.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЄДИНОГО ВНЕСКУ НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

аспірант Шкодкіна Ю.М., студент Левченко Г.М.

З метою подолання дефіциту Пенсійного фонду та нестабільності пенсійної системи України у липні 2010 року було прийнято Закон «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування» (від 08.07.2010 р. №2464-IV), у якому передбачається об'єднати в Пенсійному фонді України функції всіх фондів соціального страхування.

Прийняття цього закону викликало ряд дискусій з приводу його переваг і недоліків, а також доцільності застосування.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Розміри ставок ЄСВ стосовно бази за категоріями платників наведено у ст. 8 Закону про ЄСВ. Сплата єдиного внеску залежить від розміру нарахованої заробітної плати і становить при проведенні нарахувань від 36,76 % до 49,7 %, а при утриманні – 3,6 %. Від виплат за цивільно-правовими договорами відрахування здійснюються за ставкою 34,7 % при нарахуванні, а при утриманні – 2,6 %. Для допомоги по тимчасовій непрацездатності відрахування становлять 33,2 % при нарахуванні та 2 % при утриманні. Платниками ЄСВ є страхувальники (названі в п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону про ЄСВ) та застраховані особи (названі в пп. 2 - 14 ч. 1 ст. 4 Закону про ЄСВ).

Введення єдиного соціального внеску мало стати позитивним явищем для роботодавців та підприємців. Це пояснюється насамперед тим, що їм не потрібно буде реєструватися у чотирьох державних установах, сплачувати внески до цих установ чотири рази, не буде необхідності подавати чотири різних звіти та стояти в чотирьох різних чергах для того, щоб їх здати.

Серед чинників, які позитивно вплинули на діяльність Пенсійного фонду України, можна виділити: запровадження єдиної форми звітності по соціальних внесках та формування одного контролюючого органу по його нарахуванню та сплаті; встановлення єдиних правил стягнення внеску і притягнення до відповідальності, визначення єдиної бази оподаткування, що забезпечить оперативне виявлення порушень в частині сплати внеску; впорядкування процесу складання звітності по соціальних внесках та проведення перевірок.

Проте існують і негативні тенденції застосування ЄСВ як з позицій страхувальників, так і з позицій Пенсійного фонду України. При сплаті єдиного соціального внеску відбувається дублювання дій платника внесків та Пенсійного фонду України в частині розподілу єдиного соціального внеску по кожному з фондів, також спостерігається збільшення соціального навантаження на фізичних осіб-підприємців, які сплачують єдиний податок, а також осіб які не є найманими працівниками через збільшення ставки єдиного соціального внеску. У зв'язку зі сплатою єдиного соціального внеску мають місце випадки з несвочасної виплати лікарняних та допомоги по безробіттю.

Одним з вагомих недоліків застосування єдиного соціального внеску є те, що необхідно вести облік податкової бази для кожного окремого робітника і по кожному розрахунку суми відрахувань, що є трудомісткою роботою. А неврегульованість на законодавчому рівні порядку відображення у звітності перехідних виплат зумовлює можливість допущення помилок при заповненні звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Отже, бачимо, що введення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування має ряд позитивних і негативних ознак. Перш за все, на наш погляд, позитивного впливу зазнають підприємці та роботодавці, оскільки ЄСВ забезпечить економію часу, хоча процедура його нарахування та заповнення відповідного звіту на

початковій стадії є непростою. Та це лише перший рік використання ЄСВ і в майбутньому завдяки теоретичним та практичним напрацюванням буде можливо усунути недоліки, а відтак і максимізувати переваги використання даного внеску.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

асп. Шкодкіна Ю.М., студентка Остріченко Н.В.

До бюджетних установ належать установи системи освіти, науки, культури, медичні заклади, науково-дослідні інститути, органи законодавчої та виконавчої влади, силових міністерств.

Головною особливістю бухгалтерського обліку в бюджетних установах є те, що на них не поширюється дія положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які підприємства інших організаційно - правових форм та форм власності беруть за основу своєї облікової політики. Для всіх бюджетних установ Державним казначейством України за погодженням з Міністерством фінансів України визначаються єдині правила бухгалтерського обліку всіх фінансових операцій, активів і фінансових зобов'язань держави (ст. 56 Бюджетного кодексу).

Бухгалтерський облік в державних установах дещо відрізняється від бухгалтерського обліку на підприємствах, що зумовлено самою специфікою їх діяльності: вони працюють не заради отримання прибутку, а для задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства і призначений у бюджетних організаціях насамперед забезпечити збереження державного майна України. Крім цього забезпечує ефективність використання коштів, отриманого з бюджету, визначає результати виконання кошторису доходів і видатків, використання бюджетних коштів відповідно до їх цільового призначення та ін. Отже, особлива увага приділяється таким об'єктам як доходи та видатки державного й місцевого бюджету.

Плани рахунків для бюджетних установ та інших суб'єктів також дещо відрізняються, а саме: планом рахунків бухгалтерського обліку для бюджетних установ не передбачено окремого класу рахунків для управлінського обліку, у плані рахунків передбачено рахунки для окремого обліку доходів і видатків загального та спеціального фондів та ін., хоча план рахунків бюджетних установ розроблено на основі плану рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ та на підставі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку

Всі ці особливості пояснюються тим, що для бюджетних установ характерним є надання державних послуг соціального спрямування на виключно безоплатній основі.

Можна зробити висновки, що бухгалтерський облік в бюджетних установах це дуже відповідальний і складний процес, тому для ефективного виконання завдань, необхідною є раціональна організація бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей їх діяльності.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ «ПЛАВАЮЧОЇ» СТАВКА КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Студентка Баня А.Ю.

Економічна криза 2008-2009 років примусила і банки, і суспільство замислитися над пошуком нових методів формування процентних ставок по кредитам. Перш за все це стосується довгострокових кредитів (кредитів на житло чи автомобіль). У Європі і США сьогодні більша частина кредитів для населення видається на умовах плаваючої ставки. За такими кредитами ставка розраховується як базова (як правило, ставка LIBOR) плюс індивідуальна надбавка, що вираховується кожному позичальнику індивідуально. Її розмір в основному залежить від кредитної історії позичальника. В свою чергу ставка LIBOR теж не стоїть на місці, за останні декілька років вона коливалася з 0,5% до 9%. Тому закордонні фінансисти, а також і прості громадяни, що бажають взяти довгостроковий кредит, уважно слідкують за зміною цієї ставки, бо неабияк зацікавлені в її зниженні.

В Україні кредитування за плаваючою ставкою тільки починає розвиватися. Коли у 2005-2008 роках ставки по кредитах знижувалися, позичальники почали вимагати зниження ставок і за «старими» кредитами, та далеко не всі банки погодилися. А у 2009-2010 роках підвищення банками ставок по «старим» кредитам, привело до конфліктів з клієнтами. Ці випадки показали неефективність кредитів з фіксованою ставкою. Альтернатива таким кредитам - плаваюча ставка. Але вона є новинкою для вітчизняного ринку і для багатьох позичальників залишається загадкою.

На сьогодні, близько восьми банків в Україні пропонують кредити з плаваючою ставкою, як правило, це установи з іноземним капіталом, таким чином вони намагаються перенести досвід роботи такого виду кредитів на український ринок. Такі кредити видаються для купівлі житла чи нерухомості, хоча існують і кредитні програми авто кредитування з плаваючою ставкою і, навіть, споживчі кредити під заставу майна, також з плаваючою ставкою.

І все ж таки, варто чи не варто брати кредит на умовах плаваючої ставки? Відповідаючи на це запитання потрібно відмітити, що на

вітчизняному фінансовому ринку поки що не існує аналога ставки LIBOR, і, як результат, виникає проблема вибору бази для розрахунку плаваючої ставки, яка б задовольняла і банкірів, і їх клієнтів.

LIBOR (London Interbank Offer Rate) - процентна ставка, що розраховується британською банківською асоціацією і є найбільш поширеним показником короткострокових процентних ставок у світі, в перекладі на український – це усереднена процентна ставка міжбанківського кредитування на міжбанківському ринку. Розмір LIBOR визначається щоденно Британською асоціацією банкірів (British Bankers Association). Її розмір слугує барометром стану банківської системи. Якщо ставка росте, то це значить, що банки мають менше бажання кредитувати один одного.

Деякі вітчизняні банки як базу розрахунку плаваючої процентної ставки пропонують обрати середню ставку по гривневих депозитах на строк від 1 року, яка публікується НБУ щомісячно. Важливо відмітити, що станом на березень 2011 року вона становить 13,97% (у березні 2010 року її розмір становив 20,25%). Справедливо, що деяку динаміку вартості грошей в банківському секторі цей показник враховує, але не в повному обсязі, і не з усіх сторін. Ставка ж LIBOR має зовсім іншу природу формування: вона показує вартість міжбанківських кредитів і більш адекватно відображає вартість кредитних ресурсів, а не депозитних грошей.

Окремі ж банки, відмічаючи, що вони видають кредити з плаваючою ставкою, не розкривають методик розрахунку цієї ставки. У цьому випадку вони просто перераховують ставку за своєю методикою і доводять інформацію до позичальника. Не дивно, що такий підхід зовсім не позитивно сприймається клієнтами. Як аналог, ставка LIBOR мало залежить від бажання окремого банку і її авторитет залишається незмінним.

Отже, очевидно, що на сьогоднішній день в банках України немає широкого досвіду роботи з плаваючою ставкою, і практика ціноутворення залежить від банку. Умови окремих банків, що декларують плаваючу процентну ставку, відрізняються один від одного. Майже при умовах всіх банків – якщо клієнт обирає ставку по кредиту LIBOR+X%, то він бере на себе ризик зміни процентної ставки. Такий кредит може виявитися як більш вигідним, так і менш вигідним для клієнта (в залежності від динаміки процентної ставки, обраної в якості індикатора). Тому, поки український банківський ринок не отримає аналога процентної ставки LIBOR, проблема з розвитком ринку кредитів з плаваючою ставкою буде залишатися не вирішеною. При чому, цей орієнтир повинен бути максимально об'єктивним і не залежати від бажання окремих суб'єктів банківського ринку. Хоча за своєю суттю, довгострокові кредити з плаваючою ставкою є більш привабливими і для банків, і для їх клієнтів, ніж кредити з фіксованою ставкою. Тому із впевненістю можна сказати, що система кредитування за

плаваючою процентною ставкою в Україні ще не зовсім налагоджена і є далеко не досконалою.

Незважаючи на недосконалість системи кредитування за плаваючою ставкою, саме вона може стати найдієвішим інструментарієм забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи.

Науковий керівник: Ілляшенко К.В.

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

доц. Ілляшенко К.В., студент Гергея О.В.

Суть інфляції полягає в тому, що національна валюта знецінюється по відношенню до товарів, послуг та іноземних валют, які зберігають стабільність своєї купівельної спроможності.

Сучасній інфляції властивий ряд відмінних особливостей: якщо раніше інфляція носила локальний характер, то зараз - повсюдний, всеосяжний; якщо раніше вона мала періодичний характер, то зараз - хронічний; сучасна інфляція знаходиться під впливом не тільки грошових, але і негрошових чинників.

Інфляція була і буде в кожній країні, її неможливо повністю зупинити чи знищити, але можливо регулювати її. Саме тому темою цієї доповіді стала інфляція, як економічна категорія та її соціально-економічні наслідки. Метою є дослідження самої інфляції.

Щодо причин інфляції в країнах, що розвиваються, і посткомуністичних країнах, то тут головною причиною інфляції називають ціновий механізм, який за відсутністю або не досконалістю ринкових структур неминуче призводить до дефіцитів, незбалансованості та порушенням міжгалузевих пропорцій і пропорцій відтворення. В таких умовах зростання цін сприяє перерозподілу доходів із галузей споживчого комплексу на діяльність неефективних структур. Урбанізація та зростання доходів населення зумовлюють швидке збільшення попиту на продовольчі товари, який не задовольняється існуючими можливостями сільського господарства. Підвищення цін на продовольство неминуче призводить до компенсаційного збільшення грошових доходів, а далі — до зростання витрат і цін [2].

Однією з причин інфляції є також характерне для зазначених країн завищення офіційного валютного курсу національної грошової одиниці порівняно з ринковим курсом. Це заважає зростанню експорту, призводить до збільшення негативного сальдо платіжного балансу і до зниження реальних державних доходів.

У наш час інфляція - одна з самих хворобливих і небезпечних процесів,

що негативно впливають на фінанси, грошову і економічну систему загалом.

До негативних наслідків інфляційних процесів відносяться зниження реальних прибутків населення, втрата у виробників зацікавленості у створенні якісних товарів, обмеження продажу сільськогосподарських продуктів в місті сільськими виробниками внаслідок падіння зацікавленості, в очікуванні підвищення цін на продукти харчування, погіршення умов життя переважно у представників соціальних груп з твердими прибутками. Також інфляція негативно впливає на сприйняття громадськістю влади. Знижується довіра до діяльності Уряду, довіра до запланованих програм та реформ.

Як бачимо, інфляція є дуже небезпечною для економіки, порушуючи макроекономічну стабільність. Тому антиінфляційна державна політика займає одне з головних місць серед засобів державного регулювання економіки.

Антиінфляційна політика є важливим компонентом усього комплексу методів державного регулювання економіки країн ринкового господарства. Важливу роль у ній відіграє регулювання державних витрат і надходжень у державний бюджет. Так, якщо інфляція починає розвиватися високими темпами або має місце значний інфляційний розрив, то держава вдається до заходів, спрямованих на зменшення розмірів реальних доходів, чим досягається обмеження споживання, а отже, й попиту. Зменшення розмірів доходів здійснюється завдяки додатковому оподаткуванню. Через це скорочується попит не лише на предмети споживання, а й на широке коло товарів виробничого призначення, адже підприємці, щоб не допустити різкого зниження цін, скорочують виробництво, що призводить до зменшення попиту на сировину, паливо, матеріали. В результаті підприємці згортають свою інвестиційну діяльність, зменшується зайнятість населення.

Антиінфляційні заходи урядів щодо бюджетних надходжень, з одного боку, сприяють акумулюванню додаткових фінансових ресурсів у державній скарбниці, а з другого – призводять до погіршення господарської кон'юнктури та зростання безробіття [1].

Нині в Україні значну роль у формуванні інфляції відіграє політичний стан країни. Популярні методи, які використовують політики задля своєї вигоди, прихильності народу (в майбутньому виборців) ведуть не тільки до прискорення темпів інфляції, але й до загального пригнічення економічного розвитку країни. Причому самі політики прекрасно уявляють та знають до чого призведуть ці дії. Влада має зробити все, щоб зупинити ріст темпів інфляції, тому що вона може призвести до самих не передбачуваних наслідків. І поки наші урядовці будуть ставити власні інтереси вище за державні, ми не зможемо побудувати стабільну економіку та контролювати темпи інфляції. Отже, сьогодні в першу чергу постають проблеми негайного введення жорсткої антиінфляційної політики, стабілізації становища,

економічного поживлення, прискорення ефективного реформування, а також становлення і розвитку валютно-фінансової та банківської систем держави.

Список використаної літератури:

1. Лукінов І. Інфляційна політика, її руйнівні наслідки і шляхи їх подолання // Економіка України.- 2004.- №1.- С.3-14.
2. Савчук М. Інфляція в Україні: витоки і сучасний стан // Економіка України.- 2008.- № 2.- С.9-18.

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО
ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ І НАУКИ В УКРАЇНІ**

доц. Ілляшенко Т.О., студентка Германчук І. В.

Освіта - духовне обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола, а також процес виховання, самовиховання, впливу, шліфування, тобто процес формування обличчя людини. При цьому головним є не обсяг знань, а вміння самостійно розпоряджатися своїми знаннями.

Забезпечення права людини на освіту в будь-якій країні є одним з найважливіших обов'язків держави. Це зумовлено тим, що освіта в сучасному глобалізованому й інформатизованому світі все більше стає вирішальним чинником суспільного прогресу і національної безпеки, важливою складовою повного розвитку людської особистості, збільшення поваги до прав і свобод людини.

Сьогодні цілком очевидно, що без необхідної освіти людина не зможе забезпечити собі належних умов життя і реалізуватись як особистість, а також усвідомити і захистити свої права. Високий рівень освіченості населення є важливим чинником, що позитивно впливає на створення сприятливих умов для повної реалізації прав і свобод людини і громадянина.

Ефективність діяльності будь-якої системи, і освіта тут не виключення, певною мірою залежить від обсягів фінансування. Державні ресурси залишаються на сучасному етапі переважною формою фінансування освіти, які спрямовуються в освітянську галузь, як правило, через державний та місцеві бюджети.

Бюджетне фінансування галузі освіти стає все більш актуальним. В суспільстві стає пріоритетною чітке усвідомлення того, що освіта – це сфера здійснення соціально-економічних інвестицій, що мають надзвичайно важливе значення для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Освіта не може розглядатися як сфера, що лежить тягарем на державному бюджеті, і не пов'язана з економічним розвитком країни. Об'єктивна необхідність бюджетного фінансування освіти зумовлена ще й тим, що діяльність галузі вимагає певної стабільності фінансового забезпечення, що вже закріплено законодавством України.

Порівнюючи фінансування освіти і науки за 2010 і 2011 роки можна помітити суттєві відмінності. Так наприклад на 1,5 мільярди урізано фінансування професійно-технічної освіти. Загалом, видатки на освіту в 2011 скоротилися на 10%. Не передбачається збільшення в 2011 році розмірів стипендій для учнів професійно-технічних закладів та студентів вишів, учнів і студентів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки. В той же час фінансове забезпечення керівництва та управлінь Міносвіти збільшується на 21%.

Фінансування фізичної культури та спорту зменшується на сім відсотків; фінансування молодіжних програм – на п'ять. Практично не фінансується програма будівництва доступного житла для молоді.

У 10 разів зменшено фінансування міжнародних та науково-технічних програм, проте збільшено витрати на розвиток фізичної культури і спорту серед працівників МВС. У 5 разів зменшено фінансування наукових та науково-технічних розробок, проте збільшено витрати на підготовку прокурорсько-слідчих кадрів. На це заплановано витратити 35 мільйонів. Також на 20% зменшено стипендії та гранти на науку і техніку, проте на 15% у 2011 році планується збільшити витрати на керівництво та управління діяльністю органів внутрішніх справ.

Також Кабінет Міністрів в 2011 році встановив надбавки в розмірі 20% посадового окладу педагогічним працівникам дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних

закладів, вищих навчальних закладів I-III рівнів акредитації, інших установ і закладів незалежно від відомчого підпорядкування.

Зважаючи на виключно важливу роль освіти і науки у якості ключових факторів відновлення економічного потенціалу будь-якої країни, вважаємо, що саме реформування та оптимізація фінансування освітньої галузі в Україні повинні стати пріоритетними для уряду та президента особливо за часів світової економічної кризи.

ДЕФОЛТ УКРАЇНИ: ПОБОЮВАННЯ ЧИ НАЙБЛИЖЧЕ МАЙБУТНЄ

студентка Жильцова Д.О.

Незбалансованість державного бюджету України, дефіцитність торговельного балансу, прийняття державою боргів підприємств і невиважена політика державного запозичення вкрай загострили проблему державного боргу. На кінець 2010 року обсяг валового зовнішнього боргу сягнув 117,3 млрд. дол. (42,31% від ВВП). За розрахунками МВФ його обсяг збільшиться до 42,7% ВВП в 2011 і 44,4% в 2012 році. Після цього він почне поступово знижуватися - щороку на 2,5-4% ВВП до 33,9% ВВП до кінця 2015 року.

Динаміка зовнішнього боргу за минулий рік визначається: значними обсягами чистих зовнішніх залучень Уряду (7,1 млрд. дол.) і довгострокових залучень реального сектору економіки (3,5 млрд. дол.); суттєвим накопиченням короткострокового боргу інших секторів за торговими кредитами і простроченою заборгованістю (4,5 млрд. дол.).

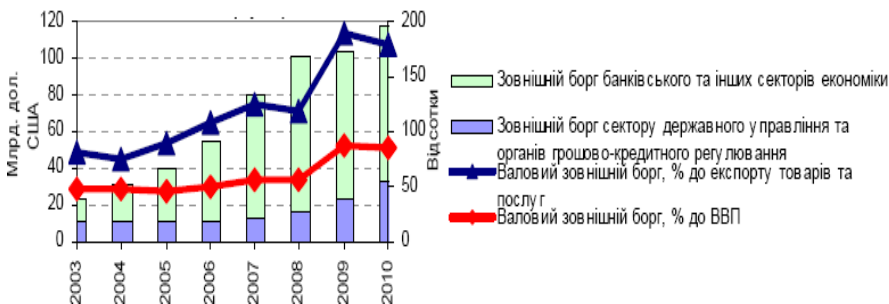

Рис 1. Динаміка показників валового зовнішнього боргу України [1].

Тому один з перших кроків до відновлення економіки – одержання кредитів. Уряд планує в 2011 р. отримати кредит Всесвітнього банку у розмірі 500 млн. дол. [2]. А ще з осені 2008 року МВФ прийняв рішення про відкриття Україні кредитної лінії на суму близько \$ 16,5 млрд. у рамках програми «stand by». По ній було виділено лише три транші (\$4,5 млрд., \$2,8 млрд. і \$3,3 млрд. відповідно) [3]. Затверджена програма для України є четвертою за величиною серед діючих програм допомоги МВФ. Їй передувала розробка списку реформ: скорочення дефіциту бюджету до 3,5% ВВП в 2011 р. і до 2,5% - в 2012 р., підвищення тарифів на природний газ для населення і теплокомуненерго, обмеження практики спрощеного оподаткування, пенсійна реформа та ін.

Кошти МВФ повинні покрити можливий дефіцит в платіжному балансі, і перш за все - забезпечити центробанк необхідними засобами для розрахунків за зовнішніми боргами, щоб країна-позичальник уникнула дефолту і краху національної валюти, оскільки на долю України на початок 2011 р. припадали приблизно кожні два з дев'яти доларів заборгованості всіх країн за стандартними кредитними програмами.

У 2011 році аналітики чекають на приріст прямих іноземних інвестицій до 7 млрд. дол. Велика приватизація також повинна залучити валюту в країну: розпродаж державного майна заплановано на суму, що перевищує мільярд доларів.[2]. За прогнозом НБУ, у 2011 році експорт виросте на 6,6%, імпорт - на 7,2%, а ціни на експортні товари підвищаться лише на 5,5%. За розрахунками фахівців, в 2013 році на обслуговування зовнішнього боргу Україна може направити до 21,3% ВВП і 41,3% експорту товарів і послуг.

На даний момент у НБУ 34 млрд. доларів золотовалютних резервів, а обсяг державних запозичень України в 2010 р. сягнув 123,4 млрд. грн.[2]. Тому потреба скорочення державного боргу є невідкладною, а нежиття нагальних заходів у цій сфері призведе до розорення або повної залежності України від країн-позичальниць.

Науковий керівник: Ілляшенко Т.О.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт Національного банку України. - [електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Statist/index_DEBT.htm
2. «Величезний борг перед МВФ - панацея для стабільності української гривні», 13.01.2011. - [електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.newsru.ua/press/13jan2011/press_mvfv.html
3. «Рада керівників МВФ схвалила надання Україні кредиту на 30 місяців», 29.07.2010. - [електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://finance.tochka.net/ua/8846-mvf-odobril-15-mlrd-kredita-ukraine>

ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСУВАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

студентка Лисянська Я.Ю.

Хорошим правилом є те, що бюджет ніколи не повинен бути збалансованим – крім моменту, коли надлишок, що стримує інфляцію, змінюється на дефіцит, щоб боротися зі спадом.
Воррен Сміт, 1965 р.

Бюджет знаходиться у стані рівноваги як тоді, коли доходи дорівнюють видаткам, такі тоді, коли доходи вищі від видатків. Іншими словами, бюджетної рівноваги немає тільки тоді, коли видатки перевищують доходи, тобто має місце існування бюджетного дефіциту. Це стосується і місцевих бюджетів. Принцип їх збалансованості завжди мав велике значення.

Місцеві органи влади повинні мати юридичне закріплені джерела доходів, достатні для покриття обов'язкових видатків. Це не означає, що місцеві органи влади можуть мати можливість виконувати тільки обов'язкові функції. Може бути ситуація, за якої місцеві органи влади мають на своїх рахунках необхідні фінансові кошти, але не мають відповідних прав щодо їх використання. Збалансована система доходів і видатків має забезпечувати відповідний рівень самостійності місцевих органів влади як у видатковій, так і в доходній частині.

Закладання в українському законодавстві принципів збалансованості місцевих бюджетів було спричинено загальною складною фінансовою ситуацією та інфляцією. Приводом цього було також побоювання, що при набутті значної відносно самостійності місцеві органи перевищать власні доходи і це стане зайвим тягарем для надто дефіцитного бюджету держави. Однак за відсутності

протягом років достатніх власних місцевих доходів прийняте положення фактично обмежувало самостійність регіонів, змушуючи їх скорочувати видатки.

Основне питання, яке виникає в дискусіях про місцеві податки та доходи місцевих бюджетів, – чи повинні особи, які користуються публічними послугами та майном в міру своїх можливостей за них платити? Якщо особи, які послуговуються публічним сектором, не зобов'язані за них платити, то на такі програми необхідно виділяти надто багато коштів за рахунок інших. Це спричиняє марнотратство обмежених коштів та створює ситуацію, коли особи, які користуються послугами, субсидуються тими, хто ними послуговує. Зокрема, залежно від рівня відповідальності органів місцевої влади за надання послуг вони повинні мати доступ до диференційованих джерел доходів, щоб мати більші можливості пов'язувати пропоновані послуги із податками, що стягуються в даному регіоні.

Для проектів, доходи з яких надійдуть тільки в майбутньому, способом фінансування є боргові зобов'язання. В іншому випадку теперішні платники податків субсидують майбутніх користувачів послугами, через що зменшуються і ефективність, і справедливість, оскільки доходи мають випереджати видатки з метою збору відповідно великих фондів для здійснення інвестицій. Термін сплати боргу має по можливості максимально відповідати термінам надходження доходів від даної інвестиції. Борг є тимчасовим і неостаточним джерелом фінансування і, нарешті, він має бути сплачений.

Якщо видатки в межах регіону, що надає послуги, та обсяг доходів неможливо врівноважити, координуючу роль можуть виконувати відповідні дотації. З метою забезпечення ефективності та справедливості це мають бути конкретні та доповнюючі дотації з урахуванням поділу коштів між рівнями влади відповідно до їх часток у доходах. Проте такі заходи не повинні зменшувати прагнення місцевих органів влади до економії видатків і заходів до пошуку нових і збільшення продуктивності чинних джерел доходів.

Крім структури доходної, видаткової частин бюджету та прав місцевих органів влади у збалансованості місцевих бюджетів важливе значення мають питання процедури їх збалансування, адже правила складання та затвердження бюджету та інші суттєві норми

визначають, хто і в якому обсязі затверджуватиме квоти доходів і видатки місцевого бюджету.

Загальним правилом щодо збалансування місцевих бюджетів, яким повинні керуватися фінансові органи держави, є виконання необхідної умови – обов'язкам мають відповідати ресурси, тобто потенційними видаткам – доходи місцевих бюджетів.

Науковий керівник: доц. Скляр І.Д.

**МЕТОД РЕАЛЬНИХ ОПЦІОНІВ В ОЦІНЦІ
ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ**

Доц. Скляр І.Д., студентка Люта Н.М.

Для більшості стратегічних та інноваційно-орієнтованих інвестиційних проектів притаманний високий рівень ризику, також складність, а, інколи й неможливість, прогнозування майбутніх надходжень. Оцінка проектів на основі дисконтування грошових потоків у таких умовах не дає достовірних результатів, тому в процесі управління інвестиційними проектами рекомендують використовувати метод реальних опціонів

. Оцінка інвестиційних проектів за методом реальних опціонів базується на припущенні, що будь-яка інвестиційна можливість підприємства у сфері реального інвестування розглядається як право, а не зобов'язання створити або придбати реальні активи протягом певного періоду часу.

Принципова відмінність методу реальних опціонів та методу NPV обумовлена відмінністю у поняттях стратегічної та економічної цінностей. Метод NPV спрямований на оцінку економічної цінності, а метод реальних опціонів дозволяє оцінити стратегічні перспективи – стратегічну цінність підприємства, яке реалізує інвестиційний проект. При використанні методу NPV як методу дисконтування грошових потоків аналітик прагне уникнути невизначеності в момент аналізу інвестиційного проекту. В результаті виникає один або декілька сценаріїв майбутнього розвитку подій. Однак сценарний аналіз не вирішує основної проблеми – статичності, адже в результаті приймається усереднений варіант, котрий показує, як буде вирішуватись невизначеність у зв'язку з закладеними передумовами. Сценарний підхід розпізнає існування невизначеності, але при цьому не враховує цінність гнучкості, котра закладена в саму ситуацію, і тим самим виявляється не дуже корисним при прийнятті рішень.

Метод реальних опціонів передбачає принципово інший підхід. Невизначеність залишається, а менеджмент з часом пристосовується до ситуації, що змінюється. Тобто реальні опціони дають можливість змінювати та приймати оптимальні рішення в майбутньому у відповідності з новою

отриманою інформацією. Причому, можливості приймати та змінювати рішення в майбутньому кількісно оцінюються в момент аналізу. Реальні опціони є фактично узагальненням фінансових опціонів. Фінансові опціони мають на меті страхування ризиків, тоді як реальні опціони розглядаються як право на зміну процесу реалізації проекту.

До числа реальних опціонів відносять гарантійні зобов'язання виробників товарів та послуг, бренди, аутсорсинг, лізинг з правом повернення обладнання, бізнес в Інтернеті, землю та всі види нерухомості, а також самі компанії в очах їх власників тощо.

Модель реальних опціонів як метод оцінки ефективності інвестиційних проектів розвивалася за різними напрямками. Багато авторів ставили за мету пропагувати метод серед практиків на основі критики методу чистої приведенної вартості (NPV). На практиці фахівці зіткнулися з неможливістю торгівлі реальними опціонами на біржі, у зв'язку з чим другим напрямком стала адаптація методичного апарату оцінки фінансових опціонів для відбору інвестиційних проектів.

Якщо інвестор має реальний опціон, мається на увазі, що він має можливість прийняття управлінського рішення залежно від ринкових умов, обсягу отриманої в процесі реалізації проекту інформації тощо. Тому реальний опціон розглядається як спосіб економічної (грошової) оцінки гнучкості в управлінні реальними інвестиційними проектами та урахування такої оцінки у визначенні інтегрального ефекту від реалізації інвестиційного проекту. Тобто реальний опціон розглядається як вартість, що потенційно міститься у гнучких діях менеджменту в процесі реалізації інвестиційних проектів, особливо стратегічного значення.

Сфера застосування реальних опціонів практично не обмежена, і їх можна знайти скрізь, де є невизначеність. Метод реальних опціонів доцільно застосовувати для проектів з високим рівнем невизначеності, зокрема, у випадках, коли аналіз, заснований на дисконтуванні грошових потоків (DCF), не дає змоги прийняти оптимальне рішення.

Реальні опціони можуть застосовуватися на всіх стадіях інвестиційного проекту, а саме: у процесі розробки і планування проекту; у ході оцінки проекту; на інвестиційній та експлуатаційній стадії, якщо зміна умов вимагає прийняття управлінських рішень.

Для управління інвестиційними проектами доцільно використовувати метод реальних опціонів за таких умов:

- результат інвестиційного проекту має високий ступінь невизначеності (наприклад, реалізація інноваційного проекту або просування нового товару на новий ринок);
- менеджери підприємства можуть приймати гнучкі управлінські рішення при появі нових даних по проекту у процесі його реалізації;

- фінансовий результат проекту залежить від прийнятих рішень;
- невизначеність щодо технології або ринкової кон'юнктури може бути використана для підвищення доходів.

При прийнятті управлінських рішень не можна забувати, що діяльність компанії може містити реальні опції. Треба їх бачити і так налагоджувати роботу організації, щоб максимально використовувати їх переваги.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

студентка Скобенко М.В.

Державний фінансовий контроль виконання місцевих бюджетів має важливе значення у забезпеченні функціонування фінансового механізму органів місцевого самоврядування, що пояснюється дефіцитністю місцевих бюджетів, їх дотаційністю, недоліками під час формування дохідної частини бюджету та рівнем порушень у використанні їх коштів, через що належним чином не реалізуються певні соціально-економічні функції місцевого самоврядування.

Нині проблеми фінансового контролю у сфері виконання місцевих бюджетів перебувають у центрі уваги багатьох науковців і органів державного управління. Мають місце численні науково-практичні дискусії щодо сутності та необхідності організації фінансового контролю виконання місцевих бюджетів; підходів щодо побудови відносин «держава – територіальна громада»; контролю за делегованими повноваженнями та відповідальності на територіальному рівні; пошуку методів та інструментів впливу держави на місцеві бюджети.

Відомо, що на розвиток бюджетної політики держави істотно впливає бюджетне законодавство. Сьогодні прийнято ряд законів з метою запобігання неефективному використанню бюджетних коштів, державного і комунального майна та посилення відповідальності за незаконне, нецільове використання бюджетних коштів.

Використання бюджетних коштів та досягнення цілі від такого використання – пов'язані, але не тотожні поняття. Вони співвідносяться між собою так само, як дія з її результатом, або як причина з наслідком.

Нецільове використання бюджетних коштів – це витрачання їх на цілі, що не відповідають бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет, виділеним бюджетним асигнуванням чи кошторису.

Також слід зазначити, що цільове використання бюджетних коштів є лише одним із чинників, який впливає на досягнення цілі. До інших, не менш важливих факторів належать: обґрунтоване планування суми та напрямів використання коштів, ефективність використання бюджетних коштів та наявність форс-мажорних обставин, здатних вплинути на результат використання коштів.

Але слід пам'ятати, що якщо хоча б один з цих факторів буде здійснювати негативний вплив, то досягнення поставлених цілей стане неможливим. Наприклад, з державного бюджету за програмою 2804070 «Відтворення водних живих ресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні» виділяються кошти для часткової оплати витрат підприємств, установ та організацій з придбання, вирощування, перевезення та вселення молоді цінних риб. Метою є відновлення живих ресурсів України у водах в певному обсязі, однак, мета може бути не досягнутою через:

- незначний обсяг коштів, що виділяються на реалізацію програми (необґрунтоване планування);
- спрямування коштів не на вселення риби, а на сплату податків відповідних підприємств (нецільове використання бюджетних коштів);
- неефективне використання коштів;
- аварія на хімічному заводі з викидом шкідливих речовин у водоймища (форс-мажорні обставини) тощо.

Також слід відзначити такі негативні фактори, що зумовлюють неефективне використання бюджетних коштів:

- крадіжка активів, після чого відбувається «розрив» документального ланцюга руху активів;
- списання активів з обліку як таких, що стали не придатними;
- завищення вартості отриманих товарів (робіт, послуг);
- отримання товарів (робіт, послуг) не відповідної якості тощо.

Отже, не лише нецільове використання коштів може стати причиною недосягнення поставленої мети, а й неефективне використання отриманих бюджетних коштів на реалізацію програми.

Наслідком такого поводження розпорядників бюджетних коштів є в обох випадках втрата виділених фінансових ресурсів.

Отже, ефективність використання бюджетних коштів значною мірою визначається контролем з боку держави за використанням коштів на визначені цілі, програми, дотримання вимог бюджетного законодавства України, підсилення відповідальності посадових осіб, які здійснюють розподіл та витрачання бюджетних ресурсів.

Науковий керівник: доц. Скляр І.Д.

ПРОБЛЕМА ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

студентка Лісогуб С. О.

Проблеми фінансування дефіциту державного бюджету належать до досить гострих та дискусійних. Це пов'язане з тим, що дефіцитне бюджетне фінансування здійснює неоднозначний вплив на розвиток країни. Досягнення позитивних результатів нерідко супроводжується виникненням негативних наслідків, які можуть навіть перевищити прогнозовані поліпшення. У періоди економічних криз і фінансових потрясінь проблеми прийняття бюджету з дефіцитом і забезпечення його фінансування ще більше ускладнюються. За таких умов, з одного боку, необхідним є збільшення державних витрат, а з іншого – зростання державної заборгованості, яка може стати наслідком такої політики, послаблює фінансову систему країни. Бюджетний дефіцит є проявом кризи фінансів і незбалансованості макроекономічних показників.

В Україні протягом останніх років зберігається дефіцит державного бюджету. Він зумовлений як недостатніми надходженнями, викликаними економічною кризою, так і надмірними (стосовно доходів) видатками на підтримку неефективних галузей, житлово-комунальне господарство тощо.

Дефіцит державного бюджету за 2008 рік склав 12,5 млрд. грн., за 2009 рік – 19,9 млрд. грн., 2010 рік – 52,81 млрд. грн., а в 2011 році запланований дефіцит бюджету у розмірі 38,6 млрд. грн.

Фінансування бюджетного дефіциту можливе з використанням різних способів. До найважливіших з них належать: залучення позик; проведення державою активних операцій (повернення коштів з депозитів, розміщених у вітчизняних і зарубіжних банках;

пред'явлення цінних паперів з метою одержання доходів; використання коштів, накопичених на казначейському рахунку уряду); продаж (приватизація) об'єктів державної власності.

У ст. 15 Бюджетного кодексу визначені джерела фінансування бюджету. Такими джерелами є :

- державні внутрішні та зовнішні запозичення;
- внутрішні запозичення органів Автономної Республіки Крим;
- внутрішні та зовнішні запозичення органів місцевого самоврядування;
- вільний залишок бюджетних коштів із дотриманням умов, визначених Бюджетним кодексом.

До найважливіших напрямків активізації бюджетної політики з питань фінансування дефіциту державного бюджету слід віднести такі:

- 1) ресурси, залучені з метою фінансування дефіциту бюджету, доцільно направляти на посилення інвестиційної діяльності держави та поліпшення умов забезпечення економічного зростання;
- 2) мобілізовані кошти необхідно використовувати для вирішення економічних та соціальних проблем з урахуванням не тільки поточних, але й середньострокових та довгострокових перспектив;
- 3) у майбутньому погашення боргових зобов'язань має бути рівномірним і не призводити до перевантаження бюджетної системи у кожному конкретному періоді;
- 4) залучення ресурсів державою не повинне негативно впливати на розвиток вітчизняного бізнесу та проведення міжнародних фінансових операцій;
- 5) для стабілізації фінансового розвитку країни слід шляхом вжиття заходів щодо антиінфляційного регулювання обмежити вплив фінансування дефіциту бюджету на розбалансування її грошово-кредитної системи.

В Україні управління фінансуванням дефіциту державного бюджету доцільно зорієнтувати на запобігання загострення ситуації у фінансовій сфері. Для цього слід збільшити інвестиційні видатки бюджету і витрати на підтримку вітчизняного бізнесу, а також посилити стимулювання внутрішнього попиту. Необхідною є

фінансова підтримка державних банківських установ, спрямована на зміцнення їх стійкості за рахунок нарощування статутних капіталів. Потребують підтримки програми стимулювання організованих заощаджень населення та обмеження відпливу депозитів.

Науковий керівник: Скляр І.Д.

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В КОНТЕКСТІ ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ

студентка Петренко В.В.

У сучасних умовах неабиякого значення набуває питання використання місцевих бюджетів як найдієвішого інструменту управління економікою й важливою основою фінансового забезпечення повноважень державних та місцевих органів влади у процесі виконання конституційних зобов'язань. Побудова ефективної моделі розвитку економіки ринкового типу потребує теоретичного переосмислення і практичного дослідження фінансових ресурсів місцевих органів влади, напрямів реструктуризації доходів бюджету й визначення їхньої ролі у збалансованому розвитку держави, підтримання її фінансових можливостей.

Актуальність проблеми формування доходів місцевих бюджетів і використання їхніх коштів зростає у зв'язку зі змінами, які стосуються місцевого самоврядування та в найближчому майбутньому мають бути внесені до Конституції України. Треба наголосити, що в сучасній Україні назріла необхідність справжньої, а не декларативної фінансової децентралізації для повнішого та ефективнішого задоволення потреб населення в кожному регіоні. Без бюджетної самостійності місцевих бюджетів з її численними складовими і врахування податкового потенціалу кожного регіону, побудова й розвиток ефективної бюджетної системи України може зволікатися на невизначений час.

Підвищення ролі місцевих податків і збільшення їх частки у доходах бюджетів є головним напрямком зміцнення місцевих бюджетів, розширення їхньої фінансової автономії. Бюджет поточного року сформований на базі нового Бюджетного кодексу, який посилює фінансову спроможність місцевих бюджетів, а дохідна частина

бюджету розрахована, виходячи з положень Податкового кодексу, та з урахуванням зниження адміністративних перешкод для ведення бізнесу.

В основу бюджету на поточний рік покладено не тільки заходи із відновлення національної економіки та забезпечення належного соціального захисту громадян, а й реалізація Програми економічних реформ Президента України

У 2011 році зменшено податкове навантаження на економіку. Якщо у попередні роки через бюджет перерозподілялося більше 30% ВВП, то на 2011 рік цей показник зменшується до 28,7%.

Відповідно до Податкового Кодексу скасовуються 12 місцевих податків та зборів, і з 1 січня 2011 року до місцевих податків та зборів належать:

1. податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
2. єдиний податок;
3. збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
4. збір за місця для паркування транспортних засобів;
5. туристичний збір.

Місцеві ради обов'язково встановлюють податок на нерухоме майно, відмінне від земельних ділянок, єдиний податок та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності. Інші податки – факультативні.

Скасування комунального податку, ринкового збору і податку з реклами відчутно вдарить по доходах бюджетів місцевого самоврядування. На ці податки припадає 90% надходжень від місцевих податків. Таке урядове рішення дисонує з деклараціями про необхідність укріплення ресурсної бази місцевих бюджетів.

Водночас, уряд дав значний ресурс місцевим бюджетам у вигляді єдиного податку та податку на нерухоме майно. Відповідно до нового Бюджетного кодексу, вони включаються до доходів загального фонду місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Іншими словами, ці кошти будуть залишатися у місцевих бюджетах і можуть бути спрямовані на фінансування власних потреб територіальних громад.

Головними завданнями, які були поставлені в процесі податкової реформи, було зниження фіскального тиску на економіку, спрощення адміністрування податків та зменшення витрат підприємств, пов'язаних з нарахуванням та сплатою податків.

Загалом, перебудовуючи податкову систему "у найбільш конкурентоспроможну в Європі", слід пам'ятати, що конкурентоспроможність податкової системи означає не тільки низький рівень оподаткування і невелику кількість податків, а передусім високий рівень ефективності адміністрування, прозорості і рівності.

Науковий керівник: доц. Скляр І.Д.

ЗМІСТ

1. Упоров Д.В., Савельєва Г.С. Ретроспективний аналіз исполнення Государственного бюджета України.....	3
2. Ілляшенко Т.О., Германчук І.В. Актуальні проблеми бюджетного фінансування освіти і науки в Україні.....	5
3. Котенко Н.В., Кононенко І.А. Фінансування космічної галузі України.....	7
4. Костюченко К.М. Грошово-кредитна система України: ризики та загрози на сучасному етапі.....	8
5. Сердюк Ю.С. Проблеми функціонування бюджетної системи України та можливі шляхи їх подолання.....	10
6. Котенко Н.В., Горова В.М. Надходження від плати за землю як джерело фінансування екологічних послуг на місцевому рівні.....	12
7. Сема А.О. Проблеми фіскальної політики у сфері збалансування бюджету.....	14
8. Олійник В.М., Ісіпчук О.В. Методи зниження ризиків корпоративних облігацій.....	16
9. Петренко В.В. Аналіз формування дохідної частини місцевих бюджетів в контексті податкової реформи.....	18
10. Лісогуб С.О. Проблема фінансування дефіциту Державного бюджету.....	20
11. Скобенко М.В. Фінансовий контроль як спосіб підвищення ефективності використання бюджетних коштів.....	22
12. Скляр І.Д., Люта Н.М. Метод реальних опціонів в оцінці ефективності реальних проєктів.....	24
13. Рубанов П.М., Черв'як В.В. Стан і перспективи розвитку ринку корпоративних облігацій в Україні.....	26
14. Рубанов П.М., Токаренко М.О. Теоретичні проблеми визначення структури капіталу підприємства.....	28
15. Рубанов П.М., Ісіпчук О.В. Шляхи вдосконалення системи облігаційного фінансування.....	30
16. Макарова А.В. Взятися за гречку – пропало борошно.....	31
17. Боронос В.Г., Олійник О.В. Місце експертної оцінки при	

формуванні оптимальної структури капіталу підприємства.....	32
18. Олійник В.М., Лещенко Ю.І. Деякі аспекти розвитку ринку корпоративних облігацій України.....	34
19. Кулинич І.А. Вплив змін у податковому законодавстві на різні сфери діяльності суб'єктів господарювання.....	36
20. Шишова Ю.Г., Мирошніченко Д. Шляхи формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.....	38
21. Фащук Ю.В. Вплив тіньового капіталу на економічне зростання держави.....	40
22. Остріщенко Н.В. Особливості фінансування державних екологічних програм в Україні.....	42
23. Крамаренко А.І. Податок на проценти.....	43
24. Ромашко А.С. Стабільність державних фінансів України, ризику та напрямів їх подолання.....	45
25. Касьяненко Т.В., Ведмідь Н. Державний борг України: реальний стан та можливі ризики.....	47
26. Боронос В.Г., Дудкіна А.Ю. Фінансова стійкість місцевого бюджету	49
27. Касьяненко Т.В., Ковбаса Ю.В. Сучасний стан та проблеми бюджетного фінансування видатків на соціальну сферу.....	51
28. Касьяненко Т.В., Гієнко Ю.В. Інвестиційна діяльність в Україні та шляхи її розвитку.....	53
29. Касьяненко Т.В., Швидка М.В. Оцінка фінансового стану підприємства: сутність, необхідність та проблеми.....	55
30. Шкурко Ю.І. Сучасна система пенсійного забезпечення в Україні: проблеми та перспективи реформування.....	57
31. Фащук Ю.В. Видатки бюджету на державне управління, їх динаміка за останні роки.....	59
32. Олійник В.М., Гієнко Ю.В. Вплив іноземних інвестицій на екологічну безпеку України.....	61
33. Савельєва Г.С. Сталість грошей в Україні.....	63
34. Сушко Є.В. Електронні гроші.....	65
35. Жильцова Д.О. Життя у борг.....	67
36. Моцна О.М. Механізм запобігання виготовлення та розповсюдження фальшивих грошових знаків.....	69
37. Барикіна Т.І. Колекційні монети України.....	71
38. Карчевська Є.О. Розвиток малого бізнесу в Україні.....	73
39. Сердюк Ю.С. Вексельний обіг в Україні.....	74
40. Сема А.О. Іноземне інвестування економіки України.....	76
41. Доля Є.В. Кредитний ризик та фактори, що на нього впливають.....	77
42. Шаповал Н.С. Функціонування ринку цінних паперів в Україні.....	79
43. Шкурко Ю.І. Розвиток позабюджетних джерел фінансування як	

важливий фактор екологічної діяльності.....	80
44. Старостенко Т.С. Ринок фінансових послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку.....	82
45. Онищенко Е.С., Левченко Г.М. Фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємствах.....	84
46. Онищенко Е.С., Чихар А.І. Особливості фінансового забезпечення соціальних гарантій в Україні.....	86
47. Іваненко А.П., Тішаєв М.В. Проблеми тінізації економіки України та підходи до їх вирішення.....	88
48. Касьяненко Т.В., Тішаєв М.В. Наслідки існування Державного боргу України.....	90
49. Касьяненко Т.В., Чихар А.І. Фінансовий стан як складова інвестиційної привабливості підприємства.....	92
50. Лисянська Я.Ю. Проблеми збалансування місцевого бюджету.....	94
51. Салтикова А.В., Руденко А.А. Інвестиційний механізм ринкових перетворень.....	96
52. Салтикова Г.В., Скобенко М.В. Оптимізаційний підхід до прийняття інвестиційних рішень.....	98
53. Салтикова А.В., Сургучова О.С. Соціально-економічний оптимум та територіальні проблеми розвитку.....	100
54. Салтикова Г.В., Бардакова Е.А. Економіка как объект теории оптимума.....	102
55. Шишова Ю.Г., Ведмідь Н. Система екологічного оподаткування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення.....	104
56. Плікус І.Й., Деркач Ж. Ризикова складова злиття підприємств у контексті виникнення можливої фінансової кризи.....	106
57. Гльоза В.В. Оцінка фіскальної ефективності місцевих податків та зборів.....	108
58. Іваненко А.П. Інноваційний виробничий невеликий бізнес як резерв і джерело сталого розвитку України.....	110
59. Дьяченко Н.А. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві.....	112
60. Бойко Н.В. Концепція створення автоматизованої системи надання пільг та соціальних послуг.....	114
61. Хижняк С.О. Суспільно- економічні питання вдосконалення системи соціального страхування.....	116
62. Зайцев О.В., Паращенко Х.Ю. Пропозиції щодо розвитку міжнародного лізингу в Україні.....	118
63. Басанцов І.В., Галайко О.М. Впровадження системи державного фінансового контролінгу на стратегічних державних підприємствах України.....	120

64. Доля Є.В. Актуальні питання вдосконалення системи пенсійного забезпечення в Україні.....	122
65. Литвиненко Є.І. Ефективне управління активами і пасивами підприємства, як засіб запобігання банкрутству.....	124
66. Козін Е.Г., Токаренко М. Проблематика розвитку страхового ринку України на сучасному етапі.....	126
67. Козін Е.Г., Зайцева С. Методика визначення коефіцієнта коректування тарифних нетто-ставок в безризиковому страхуванні.....	128
68. Козін Е.Г., Атаманюк Р.О. Проблеми конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній в умовах глобалізації.....	130
69. Боронос В.Г., Деркач Ж.В. Дослідження методик прогнозування банкрутства із застосуванням нечіткої логіки.....	132
70. Кобушко І.М., Пашенко О. Проблеми та перспективи розвитку фондового ринку України.....	134
71. Радівілова В.Ю. Посткризова економіка.....	136
72. Кононенко І.А. Віртуальні гроші.....	138
73. Ілляшенко К.В., Герего О.В. Інфляція в Україні: проблеми та шляхи подолання.....	139
74. Тімошова О.Є. Перспективи інституційного розвитку грошово-кредитної політики в Україні.....	141
75. Кобушко І.М., Гусейнова Е.І. Досвід зарубіжних країн у фінансуванні інноваційного розвитку.....	143
76. Нужна А.В. Ефективність фіскальної політики України та механізм її реалізації в умовах трансформаційної економіки.....	145
77. Плікус І.Й., Високок Ю.О. Факторний аналіз вартості чистих активів як метод превентивного контролю в системі антикризового фінансового управління.....	147
78. Абрютіна А.В., Остапенко В.О. Проблеми залучення іноземного інноваційно-інвестиційного капіталу та шляхи їх вирішення.....	149
79. Абрютіна А.В., Ташкалюк Т.М. Шляхи вдосконалення державної політики у сфері фінансової підтримки інноваційної діяльності підприємств.....	151
80. Антонюк Н.А., Майковська Ю.М. Фінансова звітність підприємства як об'єкт фінансового аналізу.....	153
81. Антонюк Н.А., Охтеменко К.О. Джерела виникнення та базові методи нейтралізації фінансових ризиків у підприємницькій діяльності.....	155
82. Антонюк Н.А., Сидоренко Є.О. Аналіз кредитоспроможності позичальника як основна характеристика фінансово-економічної діяльності підприємства.....	157

83. Антонюк Н.А., Лісниченко С. Ліквідність та платоспроможність як складові фінансового стану підприємства.....	159
84. Іваненко А.П., Черв'як В.В. Стан та проблеми розвитку ринку факторингових послуг в Україні.....	161
85. Іваненко А.П., Швидка М.В. Перспективність розвитку лізингу в Україні.....	163
86. Котенко Н.В., Черв'як В.В. Особливості формування доходів місцевих бюджетів.....	165
87. Боронос В.Г., Лісогуб С.О. Санація як ефективна система заходів виведення підприємства з фінансової кризи.....	167
88. Абрамчук М.Ю., Коренева А.В. Екологізація податкової системи як інструмент фінансового забезпечення природоохоронних заходів.....	169
89. Шкодкіна Ю.М., Левченко Г.М. Переваги та недоліки застосування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.....	170
90. Абрамчук М.Ю., Мірошніченко І.В. Наука і науково-технічна експертиза як метод управління і регулювання НТП.....	172
91. Рубанов П.М., Романцова Ю.С. Динамічна компромісна теорія оптимізації капіталу підприємства.....	174
92. Абрютіна А.В., Сытник Н.А. Финансовая база и способы повышения инновационно-инвестиционной привлекательности предприятия.....	176
93. Боронос Д.В., Петренко В.В. Вплив інфляції на фінансовий стан підприємства.....	178
94. Плікус І.Й., Олійник О.В. Зарубіжний досвід регулювання у справі про банкрутство в контексті українського законодавства.....	180
95. Плікус І. Й., Марочко С.С. Інвестиційна домінанта в антикризовому управлінні на підприємстві.....	182
96. Плікус І.Й., Гльоза В.В. Методичні підходи до обґрунтування рішення щодо проведення санації.....	184
97. Плікус І.Й., Пащенко О.І. Санація балансу в системі антикризового управління підприємством.....	186
98. Карпенко С.Г., Карпенко І.В. Аналіз заходів фінансової санації підприємств.....	187
99. Власенко М.А. Підходи до визначення економічної ефективності лізингових операцій.....	189
100. Ломака А.С., Карпенко І.В. Поняття банкрутства та його причини...	191
101. Коваленко Я.В. Фіскальна політика загальнодержавних податків та зборів.....	193
102. Шевченко О.Ю. Фінансове забезпечення еколого-збалансованого	

розвитку регіону.....	194
103. Титаренко Ю.В. Удосконалення процесу бюджетування в Україні..	196
104. Литвиненко К.О. Фінансові ресурси місцевого самоврядування...	198
105. Левченко Г.М. Аналіз джерел фінансування охорони навколишнього середовища на регіональному рівні.....	199
106. Тімошова О.Є. Особливості формування державних фінансових резервів України.....	201
107. Петрушко Н.М. Фінансові ресурси підприємства. Джерела їх формування та напрями використання.....	203
108. Самоїленко І.В. Особливості справляння непрямих податків в Україні.....	204
109. Кириченко Т. Управління Державним боргом України.....	205
110. Рибалка М.В. Особливості застосування програмно цільового методу в бюджетному процесі.....	206
111. Дудкіна Т.М. Основні положення та шляхи удосконалення фінансової звітності в Україні.....	208
112. Жильцова Д.О. Дефолт України: побоювання чи найближче майбутнє.....	209
113. Шкодін Ю.М., Остріченко Н.В. Особливості бухгалтерського обліку в бюджетних установах.....	211
114. Шкодін Ю.М., Кривозуб В.О. Податковий кодекс на шляху подолання розбіжностей у бухгалтерському та податковому обліку основних засобів.....	212
115. Коваль В.О. Податковий облік основних засобів.....	214
116. Одарченко О.С. Екологічний облік та його впровадження в обліково-аналітичну практику підприємств.....	215
117. Васильєва О. Організація та ведення обліку витрат (доходів) з податку на прибуток.....	217
118. Лисиця В.І., Лавриненко А. Амортизація бухгалтерська та податкова після прийняття податкового кодексу.....	219
119. Коваленко О.О. Особливості обліку виробничих запасів галузі швейного виробництва.....	221
120. Бая А.Ю. Перспективи застосування "плаваючої" ставка кредитування в Україні.....	223
121. Малахова Л.С., Черв'як В.В. Проблеми кредитування малого бізнесу в Україні.....	225
122. Олійник В.М., Тішаєв М.В. Ризик кредитних операцій комерційних банків.....	227
123. Заковоротна О.М. Проблема кредитування фізичних осіб та шляхи її вирішення.....	229
124. Карпенко І.В. Золоті депозити.....	230

125. Германчук І.В. Махінації з пластиковими картками та як вберегти себе від шахраю.....	232
126. Чайка Т.В. Класифікація платіжних карток.....	234
127. Олійник В.М., Швидка М.В. Валютні ризики в діяльності банківської системи, їх управління.....	236
128. Олійник В.М., Ковбаса Ю.В. Іноземні інвестиції в банківську систему України: шляхи їх підвищення.....	238
129. Рубанов П.М., Чихар А.І. Комерційний кредит як джерело формування позичкового капіталу підприємства.....	239
130. Олійник В.М., Черв'як В.В. Стратегія управління ліквідністю комерційних банків.....	241
131. Абрютіна А.В., Ткаченко І.А. До питання аналізу інноваційної діяльності в банківській сфері.....	243

Наукове видання

Економічні проблеми сталого розвитку

Тези доповідей
науково-технічної конференції викладачів,
співробітників, аспірантів і студентів
факультету економіки та менеджменту,
присвяченої Дню науки в Україні

(Суми, 18-22 квітня 2011 року)

Частина 3

Відповідальний за випуск проф. А.Ю. Жулавський
Комп'ютерне верстання Я.В. Кобушко

Стиль та орфографія авторів збережені.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк.14,65. Обл.-вид. арк.18,42.
Тираж 60 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.